

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

Hana Hrušková

Organizovaná kriminalita v České republice
Organized crime in the Czech Republic

Diplomová práce

Olomouc 2010

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: *Organizovaná kriminalita v České republice* zpracovala samostatně pouze s využitím pramenů v práci uvedených.

V Olomouci dne 20. září 2010

.....
Hana Hrušková

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěla poděkovat **Prof. JUDr. Jiřímu Jelínkovi, CSc.** za odborné vedení, cenné připomínky, náměty a vstřícnost při zpracování této diplomové práce.

Hana Hrušková

Já, níže podepsaná, Hana Hrušková, autorka diplomové práce na téma „Organizovaná kriminalita v České republice“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. c zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 10, 771 46 Olomouc, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále k zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech Univerzity Palackého v Olomouci, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého v Olomouci. Realizaci zpřístupnění zajišťuje ke dni podání tohoto prohlášení vnitřní složka v Olomouci, jenž se nazývá informační centrum UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb.

Prohlašuji, že údaje výše uvedené, jsou pravdivé.

V Olomouci dne 20. září 2010

.....
Hana Hrušková

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
FAÚ	Finanční analytický útvar
IKSP	Institut pro kriminologii a sociální prevenci
LZPS	Listina základních práv a svobod, vyhlášená usnesením předsednictva České národní rady ze dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky pod č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
obč. zákoník	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
obch. zákoník	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
tr. poriadok	zákon č. 301/2005 Zbierky zákonov, Trestný poriadok, ve znění neskorších predpisov
tr. zákon	zákon č. 300/2005 Zbierky zákonov, Trestný zákon, ve znění neskorších predpisov
tr. řád	zákon č. 142/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
tr. zákoník	zákon č. 40/2009, trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. OBECNÝ VÝKLAD K ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU.....	11
2. 1. Mezinárodní dokumenty dotýkající se boje s organizovaným zločinem.....	12
2. 1. 1. Konvence OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu	12
2. 1. 2. Společný postup Rady Evropské unie	14
3. POJEM A CHARAKTERISTIKA ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU.....	16
3. 2. Kriminalita „bílých límečků“	21
3. 3. Úprava organizované zločinecké skupiny v trestním zákoníku	23
3. 4. Trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině	25
3. 5. Pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny.....	27
3. 6. Pojmové znaky organizované skupiny	28
4. BEZTRESTNOST POLICEJNÍHO AGENTA	30
4. 1. Institut agenta na Slovensku	32
4. 2. Rozdíly v právních úpravách	33
5. OPATŘENÍ PROTI LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI.....	35
5. 1. Konvence o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a CORPUS IURIS	36
5. 2. Finanční analytický útvar Ministerstva financí	38
5. 3. Pojem a charakteristika legalizace výnosů z trestné činnosti	38
5. 3. 1. Povinné osoby dle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu	41
5. 4. Legalizace výnosů z trestné činnosti a legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti	43
6. OCHRANA SVĚDKA A DALŠÍCH OSOB.....	46
6. 1. Obecný výklad	46
6. 2. Mezinárodní úprava ochrany svědků a dalších osob	46
6. 3. Ochrana svědka podle zákona o Policii ČR.....	48
6. 4. Ochrana svědka podle trestního řádu (institut utajeného svědka)	49
6. 5. Zákon o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením ...	53
7. INSTITUT KORUNNÍHO SVĚDKA.....	58
7. 1. Obecný výklad	58
7. 2. Pojem a charakteristika institutu korunního svědka	59

7. 3. Institut spolupracujúciho obviněného.....	63
7. 4. Institut korunního svědka na Slovensku.....	67
8. ZÁVĚR	69
9. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	73
10. SEZNAM PŘÍLOH	77

1. ÚVOD

Téma organizovaného zločinu nebo organizované kriminality je nesporně velmi atraktivní vzhledem k mnoha mediálně známým kauzám, které se odehrávaly v soudních síních. Možná i z tohoto důvodu mnoho lidí hledí na takového pachatele a jeho čin spíše jako na senzaci a zpestření nudného večera než na nebezpečí, které je za takovým jednáním skryto, i když dopad konkrétního trestného činu nemusí osoba pocítit přímo bezprostředně. Boj s organizovaným zločinem je jako boj s větrnými mlýny, nesmírně namáhavý, někdy by se zdálo, že naprosto zbytečný a hlavně nekonečný.

Zvolené téma „Organizovaná kriminalita v České republice“ je rozvržena do šesti obsahových kapitol. První kapitola mé diplomové práce je v obecné rovině věnována fenoménu organizovaného zločinu jako globální hrozbě s vážnými následky dopadajícími na hospodářství, ekonomiku, politický systém jednotlivých států, ale stejně tak na konkrétního jednotlivce, který vystupuje nejčastěji v roli oběti. Určitě nesmí chybět zmínka o mezinárodní úpravě, jejímž cílem je potlačení tohoto fenoménu, ze které jsem vybrala dva podle mého názoru nejdůležitější dokumenty a podrobněji je rozebrala. Druhý dokument „Společný postup Rady Evropské unie“ jsem vybrala s ohledem na naše členství v Evropské unii. Počet dvou se může zdát příliš úzký, ale vzhledem k omezenému rozsahu diplomové práce není možno rozebrat větší počet, ač by si to některé dokumenty určitě zasloužily.

Druhá kapitola je v převážné většině věnována subjektu organizovaného zločinu, a to organizované zločinecké skupině. Definuji v ní nejcharakterističtější znaky organizované zločinecké skupiny – znaky obecné, znaky, které odkazují na podobnost s podnikatelskou činností a doprovodné znaky. Dále pro lepší názornost uvádím srovnání organizované zločinecké skupiny s „obyčejnou“ organizovanou skupinou a trestnou činností páchanou tzv. „bílými límečky“. Samozřejmě nesmí chybět analýza právní úpravy organizované zločinecké skupiny tak, jak ji zná náš právní řád, respektive trestní zákoník. S tématem souvisí i trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině a trestný čin pachatele spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny.

V třetí kapitole je podrobně rozepsán nejdiskutovanější z operativně pátracích prostředků, kterým policejní agent bezesporu je. Kapitola pojednává o možnostech jeho použití tak, jak jsou zakotveny v trestním řádu, o beztrestnosti agenta, která se vztahuje na taxativně vyjmenované trestné činy v trestním zákoníku, souladu jeho nasazení na dané případy se základními právy a svobodami potenciálních pachatelů a možnými riziky jeho zneužití. Zajímavé je porovnání našeho institutu agenta – kontrolora s obdobnou úpravou

policejního agenta u našich slovenských sousedů. Kdy nejmarkantnější rozdíl mezi úpravami je možno najít při nasazení agenta provokatéra u podezření z trestného činu korupce veřejného činitele na slovenské straně a absolutním zákazem použití agenta provokatéra za jakýchkoli podmínek na české straně. Přičemž česká odmítavá úprava je plně v souladu s dosavadní judikaturou Evropského soudního dvora ve Štrasburku i Ústavního soudu ČR.

Čtvrtá kapitola je věnována snahám struktur organizovaného zločinu na zakrytí nelegálního původu zisku vyprodukovaném jejich činností. Nechybí nezbytná charakteristika pojmu legalizace výnosů z trestné činnosti tak, jak je definována poměrně novým zákonem o některých opatřeních proti legalizaci výnosů ze zločinu a financování terorismu (zákon č. 253/2008 Sb.), včetně výčtu povinných osob, na které tento zákon dopadá a jejich povinností, které jim z jeho přijetí vyplývají. Část kapitoly je věnována trestnému činu legalizace výnosů z trestné činnosti (úmyslné i nedbalostní formy), jejímž cílem je napomáhat k zachování stavu navozeného hlavním trestným činem, na nějž legalizace navazuje. Nesmí být opomenuta ani mezinárodní úprava této problematiky a její nejvýznamnější právní předpis, kterým Konvence proti praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu bezpochyby je a další, ale zatím marný pokus o obdobnou úpravu za účelem právní ochrany finančních zájmů Evropské unie v rámci Evropského právního prostoru.

Svědecká výpověď je stěžejním a jedním z nejdůležitějších důkazních prostředků, kterým právní řád disponuje. Pátá kapitola proto pojednává o možnostech ochrany svědka a osob blízkých, popř. dalších osob, jak je upravují jednotlivé zákony – zákon o Policii ČR, trestní řád a samozřejmě zákon o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, který poskytuje ochranu nejkomplexnější a pro státní rozpočet taky nejnákladnější. Pro úplnost uvádím pozitiva i nedostatky jednotlivých instrumentů (počínaje krátkodobou policejní ochranou, přes utajení totožnosti a podoby svědka v souvislosti s podáním svědectví, konče všestrannou ochranou podle zákona o zvláštní ochraně svědka).

V poslední kapitole je zmíněn institut korunního svědka, který v naší právní úpravě je dosud nezakotven vzhledem ke kontroverzím, které jeho využití v trestním řízení vzbuzuje, a to hlavně s ohledem na předchozí kriminální minulost osoby korunního svědka, jeho potenciálně nedůvěryhodné charakterové vlastnosti a celkově špatnou pověst osoby pachatele. Na druhou stranu se ale také jedná o jeden z mála prostředků, kterým lze odhalit a objasnit závažnou trestnou činnost zpravidla páchanou organizovanými zločineckými skupinami, která by bez pomoci osoby „zevnitř“ zůstala utajena a nepotrestána. Otázkou tedy zůstává zdali převáží zájem společnosti na odhalování takové zvlášť závažné trestné činnosti nebo převáží zájem na potrestání pachatele, protože jde o nanejvýš spravedlivý požadavek vůči zbylé části

společnosti, která zákony neporušuje. Toto dilema již v roce 2003 rozhodl slovenský zákonodárce, kdy institut korunního svědka zakotvil do tamního právního řádu. V této kapitole je také zahrnuto pojednání o institutu spolupracujícího obviněného, který je účinný na našem území od 1. ledna letošního roku a s institutem korunního svědka pojmově souvisí.

Téma mé diplomové práce je velmi obsáhlé a není proto možné v něm pojmut veškerou problematiku organizovaného zločinu. Zaměřila jsem se zejména na ty problémy nebo instituty, které mi přišly nejdůležitější a z mého pohledu i nejzajímavější. Základ mé diplomové práce spočívá v rozboru platné právní úpravy obsažené v trestním zákoníku (z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů), trestním řádu (z. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů) a rozboru mezinárodních smluv, jejichž předmět se dotýká úpravy boje s organizovaným zločinem. Při zpracovávání tématu diplomové práce jsem vycházela především z dostupné odborné literatury (české i zahraniční), článků v odborných časopisech a z aktuálních komentářů k trestním předpisům. K doplnění poznatků jsem využila články a informace nacházející se na internetu a ve vybraných judikátech soudů. Výčet veškeré použité a citované literatury uvádím v seznamu použitých pramenů.

2. OBECNÝ VÝKLAD K ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU

Organizovaný zločin ve všech podobách je vážným ohrožením právního a demokratického státu, jeho hodnot a je taktéž nezpochybnitelnou hrozbou pro společnost jako celek. Stejnou hrozbu představuje i pro konkrétního jednotlivce jako bytost, která má jen omezené možnosti k obraně a starost o svou ochranu tak vkládá do rukou státu a jeho složek, že skrze právní řád mu poskytnou záruku za jeho bezpečí, bezpečí jeho blízkých či jeho majetku a v konečném důsledku jej ochrání před takovýmto závažným protiprávním jednáním. Organizovaný zločin se tak stal mezinárodní, národní i individuální hrozbou, neboť disponuje mocí, která je srovnatelná s možnostmi státních orgánů.

Lze říci, že zatímco běžná kriminalita ohrožuje bezprostředněji jednotlivce, organizovaný zločin ohrožuje v první řadě ekonomické, společenské a státní struktury¹ tím, že prorůstá do politických, sociálních struktur a do státního aparátu a podryvá tím důvěru veřejnosti k státním institucím. Čím více se struktury organizovaného zločinu rozpínají, tím spíše u té části společnosti dbající práva dochází k postupnému oslabení víry v práci veřejných složek, poklesu autority a celkové vynutitelnosti práva.

Organizovaný zločin není novodobým fenoménem. V dnešním mediálním světě se stal jenom o něco „viditelnějším“. Zejména v několika posledních dekadách se organizovaný zločin stal dramaticky se rozvíjejícím „odvětvím“ a globální hrozbou, expandoval přes hranice národních států, a to zejména vlivem prohlubující se internacionalizace, globalizací mezinárodních obchodních a finančních sítí, technologickým a komunikačním rozvojem ve světě a v Evropě postupující politickou a hospodářskou integrací Evropské unie a odstraněním vnitřních hraničních kontrol členských zemí. Pro pachatele nedbajícího na difference v jurisdikci, normách a pravidlech, které orgány států musí dodržovat,² se organizovaná kriminalita stává snadnějším, rychlejším, úspěšnějším, nepříliš ohrožujícím, efektivnějším a částečně tolerovaným způsobem výtělu.

Definovat pojem organizovaný zločin (u nás volně zaměňovaný za pojem organizovaná kriminalita) je neskutčný úkol, ačkoli řada autorů a mezinárodních dokumentů se o to pokouší nebo už pokusila. Přese všechnu snahu je jasné, že diskuse na toto téma není zdaleka u konce, protože organizovaný zločin je jev rozmanitý a proměnlivý, a proto neskutčno popisatelný, zahalený rouškou mlčenlivosti zainteresovaných osob.

---

¹ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Výzkum struktury, forem a možností postihu organizovaného zločinu v České republice*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1997. 7 s.

² SCHEINOST, Miroslav. *Dokumenty OSN ke korupci a organizovanému zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. 4 s.

Různí autoři se snaží precizovat definici organizovaného zločinu pomocí přímých i nepřímých charakterizujících znaků a jde jim především o snahu definovat organizovaný zločin jako specifickou kategorii kriminální činnosti, tedy necharakterizovat organizovaný zločin jako vyšší nebo novou kvalitu organizované kriminality, ani jako vyšší stupeň organizované skupiny. Naproti tomu různé mezinárodní právní dokumenty (Úmluva OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu) se zaměřily na definici subjektu organizovaného zločinu, tj. zločinecké skupiny, než aby se zabývaly přesnou specifikací znaků organizovaného zločinu.

Američtí autoři (např. Michael D. Maltz nebo Francis Ianni) hledí na organizovaný zločin jako na doplněk legálního trhu, který uspokojuje poptávku zákazníků po nelegálním zboží a službách nebo poptávku po sice legálním zboží, ale opatřovanou nelegálním způsobem. Autoři pocházející z bývalého sovětského bloku (např. Andres Anvelt) nadto upozorňují, že organizovaný zločin se nemusí vyvinout jen jako doplněk fungujícího trhu, ale vyvíjí se i v podmínkách nefungujícího tržního systému, kdy jsou tržní vztahy potlačeny, uměle vytvářeny - nelegální trh s nabídkou zboží a služeb tak určitým způsobem nahrazuje normální stav.

Příliš úzké vyjádření pojmu organizovaného zločinu bez jasného stanovení jeho znaků nebo naopak příliš detailní výčet orgánům činným v trestním řízení působí potíže při jejich prokazování. Naopak příliš široké pojetí by mohlo svádět orgány činné v trestním řízení k častějšímu využívání jinak zákonných nástrojů nebo prostředků a pravomocí, které by mohlo vést až k zásahům do chráněných základních práv a svobod či vyvolat obavy z možného zneužití vlivem obtížné kontrolovatelnosti činnosti orgánů.

2. 1. Mezinárodní dokumenty dotýkající se boje s organizovaným zločinem

2. 1. 1. Konvence OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu

Konvence vstoupila v platnost koncem roku 2002 po devadesáti dnech od uložení čtyřicáté ratifikační listiny. Česká republika Konvenci podepsala už 12. prosince 2000, ale dosud ji jako jedna z mála zemí neratifikovala.

Čl. 1 stanovuje cíl Konvence, a to podporovat spolupráci za účelem účinnější prevence a boje proti mezinárodnímu organizovanému zločinu. Konvence vznikla jako reakce mezinárodního společenství na stále se zvyšující hrozbu organizovaného zločinu a nutnost boje s ním. Konvence OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu a všechny tři její

dodatkové protokoly (Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména s ženami a dětmi, Protokol proti pašování migrantů po souši, na moři a ve vzduchu, Protokol proti nezákonné výrobě a obchodování se zbraněmi) představují nástroje mezinárodního práva, jejichž prostřednictvím jsou smluvní státy vázány přijmout takovou právní úpravu, která odpovídá jejich smluvním závazkům plynoucím z této Konvence, požadavky, které by státy měly respektovat a promítnout do svých národních úprav.

Čl. 2 písm. a) Konvence nepřímo definuje organizovaný zločin tím, že přímo definuje skupinu organizovaného zločinu jako strukturovanou skupinu tří či více osob existující po určité časové období a jednající ve vzájemné dohodě za účelem spáchání jednoho či více závažných trestných činů či trestných činů stanovených v souladu s touto Konvencí za účelem získání přímého či nepřímého finančního či jiného hmotného prospěchu. Pro účely Konvence za závažný trestný čin se považuje jednání představující trestný čin postihnutelný trestem odnětí svobody v délce nejméně čtyři roky nebo závažnějším trestem (čl. 2 písm. b); strukturovaná skupina znamená skupinu, která není náhodně utvořena za účelem bezprostředního páčání trestného činu, a která nemusí mít formálním způsobem definované funkce svých členů, nepřetržitost svého členství ani rozvinutou strukturu (čl. 2 písm. c); majetkem jsou myšleny prostředky všeho druhu, ať již materiální či nemateriální povahy, movité či nemovité, hmotné či nehmotné a právní dokumenty či nástroje dokládající právní nárok na takové prostředky či podíl na nich (čl. 2 písm. d).

Konvence taxativně vyjmenovává některé znaky skupiny organizovaného zločinu, tak aby ji bylo možno odlišit od ostatních skupinových forem trestné činnosti, ale zároveň se vztahuje i na uskupení, která jsou řízena spíše „manažerskými“ metodami (např. tzv. kriminalita bílých límečků). Na druhou stranu je dostatečně obecná na to, aby orgánům činným v trestním řízení nevníkaly problémy s prokazováním jednotlivých znaků.

Konvence upravuje problematiku na úseku prevence, vyšetřování a trestního stíhání účasti na skupině organizovaného zločinu (čl. 5), legalizace výnosů z trestné činnosti (čl. 6), korupčního jednání (čl. 8), maření výkonu spravedlnosti (čl. 23) a dále upravuje problematiku závažných trestných činů mezinárodní povahy a kdy zahrnuje skupinu organizovaného zločinu (čl. 3). Mezinárodní povahu má trestný čin tehdy, pokud: je spáchán ve více než v jednom státě nebo je spáchán v jednom státě, avšak podstatná část příprav na něj, jeho plánování, řízení či kontrola se odehrává v jiném státě. Trestný čin je mezinárodní povahy také tehdy, pokud je spáchán v jednom státě, avšak zahrnuje skupinu organizovaného zločinu, která se zabývá trestnou činností ve více než jednom státě nebo je spáchán v jednom státě, avšak jeho podstatné dopady se projevují v jiném státě (čl. 3 odst. 2).

Dále Konvence vyzývá státy, aby přijaly opatření ke zřízení vnitrostátního kontrolního a regulačního režimu pro finanční instituce, monitoring pro praní špinavých peněz na mezinárodní úrovni, zavedení účinné ochrany svědků, spolupracujících osob, zjednodušení extradice pachatelů, zajištění a propadnutí výnosů z trestné činnosti a stanovení odpovědnosti právnických osob atd.

2. 1. 2. Společný postup Rady Evropské unie

Evropská unie v některých dokumentech zavázala své členy k aktivnímu postupu proti organizovanému zločinu. Jde zejména o Společný postup (Joint Action) přijatý Radou Evropské unie. Důvodem pro společný postup členských států je „vážnost a vývoj určitých forem organizovaného zločinu vyžadující upevnění spolupráce mezi členskými státy Evropské Unie, především s ohledem na následující zločiny: nekalé obchodování s drogami, nekalé obchodování s lidmi, terorismus, nekalé obchodování s uměleckými díly, praní peněz, vážné hospodářské zločiny, vydírání a ostatní násilné činy proti životu, fyzické integritě nebo svobodě osoby, nebo vytváření kolektivního nebezpečí pro osoby“.³

Společný postup při charakterizování pojmu organizovaného zločinu a jeho následného odlišení od klasických forem skupinové trestné činnosti vychází z jedenáctibodového systému identifikačních znaků, z nichž základní počet tří znaků je vždy obligatorní a musí být naplněn. Dále musí obsahovat ještě minimálně další tři znaky, které lze variabilně kombinovat ze zbývajících znaků. Mezi tři obligatorní znaky, které musí být naplněny vždy, patří:

- spolupráce více než dvou osob,
- podezření ze spáchání závažné trestné činnosti a
- činnost zaměřená na tvorbu zisku.

Mezi kombinovatelné znaky, kterými lze charakterizovat organizovaný zločin, Společný postup řadí:

- činnost zločinecké organizace je dlouhodobá a soustavná,
- každý člen plní své konkrétní a specifické úkoly v rámci hierarchie,
- uvnitř organizace vládne určitá forma kázně a kontroly,
- organizace používá násilí a jiné prostředky k zastrašování,
- využívá hospodářské a obchodní struktury ve svůj prospěch,

---

³ Preambule Společného postupu (Joint Action) z 21. prosince 1998 přijatý Radou Evropské unie na základě Článku K3 Smlouvy o Evropské Unii, o tom, že trestným činem je účast ve zločinecké organizaci v členských státech Evropské unie.

- ovlivňuje politické prostředí, média, ekonomické prostředí, veřejnou správu nebo justiční orgány,
- legalizuje výnosy z trestné činnosti,
- provozuje činnost na mezinárodní úrovni.

Společný postup v prvním článku také definuje zločineckou organizaci jako uspořádanou společnost, založenou na určité časové období, nebo více než dvě osoby, působící v souladu s tím, aby páchaly zločiny, které jsou trestné odnětím svobody nebo příkazem k zadržení na maximálně čtyři roky nebo závažnější tresty, ať jsou takové zločiny výsledkem jejich samotných nebo prostředkem k získání materiálního prospěchu (a)nebo případně nečistého působení na činnost veřejných úřadů.

3. POJEM A CHARAKTERISTIKA ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

Od počátku lidské společnosti lidé spolupracují ve vzájemných vazbách, resp. ve skupině, aby získali prostředky k životu. Zájem o maximální návratnost vložené práce/investic s vynaložením co možná nejmenšího úsilí/nákladů je přirozenou snahou a spolupráce s ostatními v rámci určité dělby práce (na jejímž základě dochází k funkční diferenciaci) je nejjednodušší cestou, jak tohoto cíle dosáhnout. Ve společnosti dodržující zákony je tato snaha základním důvodem pro organizaci podnikání. Stejně pohnutky (nejúčinnější cesta k dosažení účelu a největší návratnost vynaloženého úsilí) jsou směrodatné i k porozumění organizace na poli zločinu. Také zločin se organizuje k dosažení co nejvyšší návratnosti vynaloženého úsilí – k tomu pak přistupuje i organizace aktivit, které nejsou u činností respektující zákony potřebné (krycí aktivity sloužící k ochraně před odhalením a potrestáním). Vyšší náklady vynaložené na toto úsilí jsou bohatě vykompenzovány podstatně vyšší ziskovostí základních výdělečných aktivit (výnosnost nelegálního zboží a služeb plyne z neodvážení části zisku ve formě daní a poplatků, kterými je zatíženo legální podnikání).⁴

Řada formálních znaků charakteristických pro organizovaný zločin je shodná se znaky legálních korporací s dlouhodobou strategií - činnost je zaměřena na dodávání zboží nebo služeb, o které má zájem širší okruh osob, kdy adekvátně reaguje na momentální situaci na trhu, na intenzitu a strukturu společenské poptávky - ale zásadní odlišností organizovaného zločinu jako specifického druhu „podnikání“ je působnost na poli nelegálních aktivit.

Zločinecké organizace s legálními korporacemi spojují podobné rysy ve struktuře, síle, velikosti a geografickém záběru činnosti. Zločinecká organizace provádí aktivity na nezákonném trhu podobným způsobem jako legitimní podnik na legálním trhu – řídí se stejnými ekonomickými pravidly (podnikat, investovat, snižovat náklady, maximalizovat zisk, zvyšovat efektivitu, expandovat aktivity atd.). Odlišuje ji fakt, že provozuje nedovolené formy podnikání, které zahrnují produkci a distribuci protizákonných produktů a služeb, protizákonné obchodování se zákonem povolenými produkty nebo loupež zákonem povolených produktů nebo všechny tyto tři druhy aktivit současně.⁵ Organizovaný zločin je v podstatě rozsáhlá kriminální korporace zaměřená na dodávání nelegálního zboží a služeb

---

⁴ SCHEINOST, Miroslav. Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality. *Kriminalistika*, 2004, roč. 37, č. 4, s. 263.

⁵ Tamtéž, s. 264.

velkému počtu občanů, a tím dochází k obcházení veškerých kontrolních mechanismů státu,⁶ výsledný zisk je z části investován do legální sféry, dále do společností kryjících kriminální činnost (mezi ně patří např. peněžní ústavy, kasina, noční kluby, fitness centra, autoservisy, autopůjčovny, sítě cestovních kanceláří). Dochází tak k prolínání legálních, pololegálních a nelegálních aktivit a zisků z nich.

Je očividné, že „podnikání“ organizovaných zločineckých skupin se kvalitativně odlišuje nejen od podnikání legálního, ale také od ostatní běžné kriminality. Zatímco u běžné trestné činnosti je v centru zájmu individuální pachatel a jeho konkrétní trestný čin, u organizované kriminality pachatel a trestný čin ustupují do pozadí, protože středobodem zájmu je snaha o dosažení zisku nebo moci, což poměrně jasně vystihuje výraz „crime industry“. Tento „zločinný průmysl“ je vybudován na poptávce určité části společnosti po nelegálním zboží nebo poptávce po sice legálních, ale těžko dostupných produktech či službách, v druhém stupni veden snahou o vygenerování ohromných zisků a v konečném stupni k jeho legalizaci a investování do hospodářské sféry, přičemž není podstatné, jakými trestnými činy bude celý tento řetězec činností naplněn.

3. 1. Pojmové znaky organizované zločinecké skupiny

Organizovaná kriminalita je v odborných publikacích definována různě (někteří autoři vyjmenovávají jenom její charakteristické znaky), já jsem vybrala definici PhDr. Martina Cejpa z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci: „Organizovaný zločin je opakující se (soustavné) páchaní cílevědomě koordinované závažné trestné činnosti (a aktivit tuto činnost podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace (většinou s vícestupňovou vertikální organizační strukturou) a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika“.⁷

K obecným znakům organizované zločinecké skupiny patří:

- *Společenství/skupina tří a více osob*, která byla založena za účelem páchaní trestné činnosti (srov. např. R 53/1976-II. a R 45/1986). Trestná činnost organizované zločinecké skupiny není a nemůže být dílem jediného pachatele, ale je výsledkem kolektivního nasazení, jednotlivých schopností a aktivit celé skupiny osob.

---

⁶ CEJP, Martin a kol. *Organizovaný zločin v České republice III*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. 17 s.

⁷ CEJP, Martin a kol. *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. 81 s.

Noví členové jsou přijímáni po přísném prověření jejich důvěryhodnosti a loajality k organizaci, popřípadě jsou přijati „na doporučení“ stávajících členů. Vystoupit ze zločinecké organizace je prakticky nemožné.

- *Neideologičnost.* Výhradní snahou je dosažení zisku, moci nebo obojího, činnost proto není směřována k politickým, náboženským ani ideologickým cílům – na rozdíl od teroristických organizací, u kterých je páchání trestné činnosti zaměřeno na tyto specifické cíle (páchání „obyčejné“ trestné činnosti je pouhým prostředkem k jejich dosažení).

- *Úmysl získat prospěch nebo moc.* Cílem a účelem existence organizované zločinecké skupiny je záměrná, cílevědomá a dlouhodobá snaha maximalizovat zisk a minimalizovat rizika, pokud možno latentní a nedestruktivní cestou. Ze své podstaty se zaměřuje na ty aktivity, které zajišťují trvalé a štědré příjmy (např. organizovaní prostitute, obchodování se zbraněmi, drogami, podvody, zpronevěry, úplatkářství) - v rámci této snahy své ziskové aktivity diverzifikuje. Zaměřením na dosažení zisku se organizovaný zločin blíží klasickému podnikání s dlouhodobou strategií a následnou kapitalizací takto nabytého zisku. Astronomických zisků používá zločinecká organizace k získávání dalšího bohatství, k vylepšování technického a informačního vybavení, zajišťování bezpečnosti organizace a jejich nelegálních aktivit, pronikání do politických, mocenských kruhů, ovládnutí médií a sdělovacích prostředků a v neposlední řadě ke korumpování úředníků státní či veřejné správy, pracovníků justice a policie.

Organizovaný zločin je bezpečnostním rizikem a stát má enormní zájem na jeho odhalování a stíhání. Proto je zvýšené riziko odhalení a postihu ve svém výsledku vykompenzováno mnohonásobnou ziskovostí, a to využíváním nelegálních prostředků, které jsou legálnímu podnikání zapovězeny.

Znaky podnikatelské činnosti:

- *Dělba úkolů.* Jednotlivé činnosti v zájmu úspěšného dosažení zisku jsou rozděleny mezi jednotlivé osoby/články organizace - takovýto postup zároveň výrazně ztěžuje odhalení a prokázání trestné činnosti.

- *Kontinuita činnosti v čase.* Již při založení organizované zločinecké skupiny se předpokládá, že záměrem je vyvíjet soustavnou a dlouhodobou trestnou činnost (leckdy přesahuje délku života jednotlivých členů), která přináší a zajišťuje zisk – na druhou stranu také zvyšuje riziko odhalení. Rozvinuté organizace mají schopnost vlastní sebeobnovy, což znamená, že organizace přetrvává i při obměně členů, díky čemuž se zvyšuje rezistence vůči vnějším represivním opatřením.

- *Plánování.* Organizovanou zločineckou skupinu lze připodobnit ke korporaci s dlouhodobou strategií na vytváření zisku a jeho následnou kapitalizací.
- *Organizovaná hierarchie.* Propracovaná vnitřní struktura je založena na vztazích nadřízenosti a podřízenosti. Vedení „podniku“ je přísně odděleno od jejího výkonu. Vnitřní struktura organizované zločinecké skupiny je z konspirativních důvodů většinou i pro její členy neprůhledná. Navíc decentralizovaná struktura znesnadňuje odhalení.
- *Profesionálnost.* Organizovaná zločinecká skupina disponuje moderními komunikačními prostředky, špičkovými technologiemi, dopravními prostředky, přesnými informacemi, které je schopna financovat skrze štědré nelegální zisky. Pro ztížení odhalení své činnosti využívání k páčání trestné činnosti „externích“ kvalifikovaných odborníků.
- Snaha o *monopolní postavení* na trhu a získání exkluzivní kontroly nad specifickými druhy zboží a služeb.
- *Disciplína.* Členové organizované zločinecké skupiny jsou povinni dodržovat přísnou kázeň, její porušení je sankcionováno.

Doprovodné znaky:

- *K utajení* vlastní činnosti přijímá organizovaná zločinecká skupina ochranná opatření, včetně opatření k zajištění beztrestnosti pachatelů (právní pomoc, falešné důkazy, falešní svědkové, příkaz mlčení apod.).
- *Korupce* je průvodním jevem organizovaného zločinu. Využíváním kontaktů s politiky, orgány justice, policie, veřejné správy, ovlivňováním sdělovacích prostředků k prosazování vlastních zájmů, neutralizováním činnosti kontrolních a represivních orgánů pomocí korupce, nátlaku a kompromitace organizovaný zločin získává ochranu a podporu pro své nelegální aktivity.
- *Užití násilí nebo hrozby násilím* je směřováno:
  - a) vůči konkurenčním skupinám (boj o sféry vlivu a teritoria),
  - b) dovnitř organizace vůči vlastním členům (k prosazení disciplíny a k potrestání provinilců),
  - c) vůči vnějšímu světu – přednostně zaměřeno na orgány činné v trestním řízení a vůči nezúčastněným osobám (zejména svědkům). Pro některé druhy organizované trestné činnosti – hospodářská a počítačová kriminalita – není používání násilí charakteristické.⁸

---

⁸ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vydání. Praha: EUROUNION Praha, s. r. o., 2003. 107 – 108 s.

Užití násilí není primárním prostředkem k dosažení cíle – odporovalo by to latentnímu a přísně konspirativnímu charakteru trestné činnosti organizovaných zločineckých skupin. Jak uvádí Koncepce boje proti organizovanému zločinu pro Českou republiku z roku 2008,⁹ charakteristickým rysem vražd provedených v rámci aktivit skupin organizovaného zločinu, je skutečnost, že jejich vlastní provedení není primárním cílem pachatelů, ale jedná se o nevyhnutelný sekundární produkt (tzv. by-product) předešlé trestné činnosti. Cílem je zakrýt trestnou činnost, ať již odstraněním nepohodlných svědků či spolupachatelů. Převážně se jedná o vraždy provedené na objednávku, kdy mezi vykonavatelem a poškozeným neexistuje žádný vztah.

- *Limitované členství.* Kupříkladu etnický, rasově, teritoriálně nebo členy propojuje společná kriminální minulost.

- *Mezinárodní rozměr* je charakteristickým znakem drogové kriminality, u které je produkce drog příznačná pro chudé rozvojové země, zatímco konzumace se soustřeďuje do bohatých průmyslových zemí. Navíc pohyb pachatelů a zboží přes státní hranice ztěžuje fungování policie a justice, a tak poskytuje zločincům větší šance vyhnout se postihu.¹⁰

Specifickým neuniverzálním znakem je postavení oběti organizovaného zločinu jako zákazníka či klienta - odběratele zboží/uživatele služeb (konzumenta drog, nelegálního migranta, kupce padělaného zboží atd.). Zákazník je zpravidla v závislém nebo jinak znevýhodněném postavení a nemá zájem na tom, aby byl jeho dodavatel nedovoleného, limitovaného nebo nedostatkového zboží/služeb odhalen, a tím mu byl odepřen přístup k požadovaným produktům. Tato akceptace na straně odběratele a dodavatele přispívá k těžšímu odhalování trestné činnosti páchané zločineckými skupinami a vytváří tak prostředí pro tzv. zločiny bez obětí neboli „victimless crime“.

Přijímaná paralelní opatření:

Jak již bylo výše řečeno, aktivita organizované zločinecké skupiny je cílevědomá, záměrná a dlouhodobá směřující k maximalizaci zisku a eliminaci rizik. Dříve než činnost zločinecké skupiny dosáhne vytyčeného cíle, předchází mu určitý řetězec doprovodných a zajišťovacích činností a aktivit, které mají celkově usnadnit vlastní páchání trestné činnosti, zajistit beztrestnost pachatelů a následně legalizovat štedré zisky.

- a) Zabezpečovací a krycí aktivity slouží zejména k zajištění nerušeného průběhu ziskových operací (zjištění potřebných informací o potenciální oběti/subjektu, zvolení strategie, zajištění právního krytí s ohledem na bezpečnost organizace a

⁹ Přijata usnesením vlády ČR č. 64/2008 ze dne 23. 1. 2008.

¹⁰ NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Jan a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2008. 397 s.

beztrestnost pachatelů, zajištění neprůstřelného alibi, ničení pramenů důkazů, ovlivňování a neutralizování kontrolních a represivních orgánů, vyhrožování a likvidace svědků).

- b) Legalizace výnosů z trestné činnosti (neboli tzv. praní špinavých peněz). Jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem.¹¹ Organizovanému zločinu plynou ohromné zisky z vlastní nelegální činnosti, které jsou často legalizovány formou investic do legální ekonomiky (nákupy luxusního spotřebního zboží, automobilů, nemovitostí, hotelů a starožitností).

3. 2. Kriminalita „bílých límečků“

S příchodem technologiemi prošpikované moderní doby (přibližně přelom 20. a 21. století) přichází ruku v ruce i modernější a rafinovanější způsoby páčání trestné činnosti. Už dávno neplatí, že pachatel si pro vidinu ohromných zisků musí nutně „ušpinit ruce“. Čím dál více nás obklopují moderní technologie a sofistikovanější přístroje; jejich vzájemná propojenost, nedostatečná zabezpečení jejich majiteli a snadná dostupnost nejen pro práva dbalé osoby, otevírá kriminálnímu prostředí netušené možnosti nových zdrojů příjmů. Tento nový druh kriminality zanechává zcela jiný druh stop než tzv. běžná kriminalita. Zjišťování skutečného pachatele a jeho trestného činu klade velké nároky na vyšetřovatele a samotné vyšetřování je personálně, časově i finančně velmi nákladné. Navíc kriminalita „bílých límečků“ stejně jako organizovaný zločin není omezena hranicemi jednotlivých států, pachatelé využívají nedokonalosti právních řádů, a tím značně znesnadňují svoji postížitelnost.

Kriminalita jako společenský nešvar bývá obvykle spojována se sociálně, etnicky, rasově či jinak vyloučenými skupinami osob, což je pravdou jenom z části. Kriminalita jako taková je celospolečenským problémem, který se vyskytuje napříč celým společenským spektrem a tudíž se nevyhýbá ani finančně zajištěnějším vrstvám. V anglickém jazykovém prostředí je finanční a hospodářská kriminalita již dlouhou dobu označována jako kriminalita „bílých límečků“ neboli „white collar crime“. Klasická definice pochází už z roku 1939 a jejím autorem je Erwin H. Sutherland: „Zločin bílého límečku je zločin spáchaný

---

¹¹ § 3 odst. 1 z. č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

respektovanou osobou, která požívá vysoký sociální status a prestiž, a která zneužívá ke spáchání činu své pracovní zařazení“.¹² Kriminalita „bílých límečků“ je dnes už známým jevem, ale jednotnou definici stále nemá. Půjde zpravidla o páchaní různých trestných činů ekonomického charakteru,¹³ a to lidmi nacházejícími se v určitém postavení v hospodářské či finanční sféře, s vyšší mírou odpovědnosti, požívající vysokého stupně důvěry, kteří zneužívají svou rozhodovací pravomoc k obcházení zákonů za účelem dosažení vysokých zisků (pachatelé se rekrutují zejména z kruhů manažerů firem a společností, výše postavených státních úředníků, ctihodných obchodníků a podnikatelů).

Kriminalita „bílých límečků“ je společensky vysoce nebezpečná, protože se na první pohled může zdát, že nikoho nepoškozují, nebo lépe - chybí jí konkrétní fyzická oběť. Je páchána „s úsměvem“ z vyhráté kanceláře, bez klasického fyzického násilí, poškození majetku a usmrcených osob. Do povědomí veřejnosti tak nevstupuje agresivně.¹⁴

Jedním ze znaků, kterým lze odlišit organizovaný zločin od trestné činnosti páchané „bílými límečky“ je celkové zaměření organizovaného zločinu na zákazníka/oběť jako odběratele nelegálního zboží či služeb, kdežto předmětem útoku u hospodářské a finanční kriminality je nejčastěji majetek státu, bohatých firem nebo nadnárodních společností. Přičemž se dá říci, že ač je zákazník v postavení „dobrovolné“ oběti organizovaného zločinu, stále je mu na základě jeho poptávky „něco“ (zboží, služba) nabízeno a poskytováno. Naproti tomu hospodářská a finanční kriminalita nemá svého zákazníka, kterému by cokoli nabízela nebo poskytovala (v nejfrekventovanější formě půjde např. o podvody, zpronevěry svěřeného majetku, zneužití důvěrných informací nebo zkrácení daně).

Další rozdíl, který lze spatřovat, je v tom, že páchaní hospodářské a finanční kriminality nutně nevyžaduje vytvoření hierarchicky strukturované skupiny, ale jsou využity dosud existující legální struktury. Zpravidla půjde o činnost kvalifikované, odborně způsobilé osoby, která svou trestnou činnost rozplánovala do více časových úseků a pečlivě promyšlených úkonů, které ve výsledku směřují k cíli kriminální aktivity.¹⁵

---

¹² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Finanční zločinci. *Psychologie DNES* č. 10/2006. Dostupné dne 27. 9. 2006 na : <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=20138>.

¹³ SCHEINOST, Miroslav. Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality. *Kriminalistika*, 2004, roč. 37, č. 4, s. 270.

¹⁴ CHMELÍK, Jan a kol. *Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*. Praha: Linde Praha, a. s., 2004. 75 s.

¹⁵ SCHEINOST, Miroslav. Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality. *Kriminalistika*, 2004, roč. 37, č. 4, s. 268.

3. 3. Úprava organizované zločinecké skupiny v trestním zákoníku

Trestní zákoník s účinností od 1. ledna 2010 přinesl terminologickou změnu – původní termín zločinné spolčení (§ 89 odst. 17 trestního zákona č. 140/1961 Sb.) byl nahrazen termínem organizovaná zločinecká skupina (§ 129 trestního zákoníku). „Nový pojem podle důvodové zprávy lépe odpovídá pojetí organizovaného zločinu, jak je chápán v mezinárodních smlouvách“.¹⁶ Obsah původního a současného znění ustanovení o zločinném spolčení/organizované zločinecké skupině zůstává až na terminologickou změnu totožný. Nynější ustanovení § 129 zní: Organizovaná zločinecká skupina je společenstvím více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělení funkcí a dělbou činností, která je zaměřena na soustavné páčání úmyslné trestné činnosti (zákon tak uvádí pět pojmových znaků organizované zločinecké skupiny). V úpravě absentuje požadavek dosahování zisku.

Společenstvím více osob se rozumí sdružení nejméně tří trestně odpovědných osob, které páchají trestnou činnost koordinovaně. Podle platného znění organizované zločinecké skupiny směřuje její aktivita k soustavnému páčání úmyslné trestné činnosti a je tudíž jejím prostředkem i cílem. Mezi nejfrekventovaněji páchanou trestnou činností lze zahrnout násilnou trestnou činnost, vydírání, racketeering, organizování prostituce, obchodu s lidmi, majetkovou trestnou činnost, korupci, obchodování s drogami a zbraněmi, tzv. praní špinavých peněz a další. Za soustavné páčání se považuje doba kolem šesti měsíců, po kterou je trestná činnost páchána (doba vychází ze soudní praxe).¹⁷

Současná úprava organizované zločinecké skupiny neobsahuje pojmový znak „dosahování zisku či moci,“ což značně koliduje s názory mnoha různých autorů a mezinárodních dokumentů, které jej obsahují a uvádějí jako jeden ze signifikantních znaků. Odlišný přístup, než který zaujal český zákonodárce, zvolil i slovenský zákonodárce, jehož definice zločinecké skupiny v trestném zákoně obsahuje pojmový znak „za účelem přímého nebo nepřímého získání finanční anebo jiné výhody“. Celé ustanovení § 129 odseku 4 trestného zákona tedy zní: zločineckou skupinou se pro účely tohoto zákona rozumí strukturovaná skupina nejméně tří osob, která existuje po určité časové období, a která jedná koordinovaně s cílem spáchat jeden nebo více zločinů¹⁸, trestný čin legalizace příjmů z trestné činnosti anebo některý z trestných činů korupce za účelem přímého nebo nepřímého získání

---

¹⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 163 s.

¹⁷ CHMELÍK, Jan a kol. *Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*. Praha: Linde Praha, a. s., 2004. 83 s.

¹⁸ § 11 odsek 1 z. č. 300/2005 Zb., trestného zákona: zločin je úmyslný trestný čin, za který tento zákon ustanovuje trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby převyšující pět let.

finanční anebo jiné výhody („jinou výhodou“ je příkladmo myšlena výhoda v podobě poskytnutí specifických služeb). Přičemž u „nepřímého získání výhod“ se bude patrně jednat o jednu z mnoha činností vedoucích k zajištění a zabezpečení prospěšných technologií zločinecké skupině, know – how, odběratelů, obsazení strategického území nebo získání informací, ke kterým má přístup omezený okruh osob atd.¹⁹

Předchozí česká definice zločinného spolčení uvedená v trestním zákoně č. 140/1961 Sb., účinná do 30. června 2002 obsahovala pojmový znak dosahování zisku soustavným pácháním úmyslné trestné činnosti. Zákonodárce ale takový znak považoval za problematický z důvodu nemožnosti aplikace na ta zločinná spolčení, jejichž cílem by nebylo dosahování zisku, ale sledovala by jiné cíle (např. teroristická organizace), anebo jejichž cíl by se nepodařilo vůbec vymezit. Tudiž kritérium dosahování zisku by nebylo naplněno, ačkoliv nebezpečnost této organizace by byla srovnatelná s nebezpečností organizace naplňující znaky zločinného spolčení.

Podle současné právní úpravy organizované zločinecké skupiny, jejíž cílem je páchání úmyslné trestné činnosti, pod toto ustanovení by měly být podřazeny také teroristické organizace (což dokládá ustanovení § 361 odst. 2 tr. zákoníku), extremistická hnutí, ale i fotbaloví rowdies, protože se jedná o společenství více osob, s vlastní hierarchickou strukturou, kde jednotliví členové mají rozděleny funkce a úkoly, jejich činnost je přísně utajována a původně nebyly založeny za účelem dosahování zisku. Tyto organizace provozují svou činnost z ideologických, politických, náboženských, extrémistických nebo rasových či jiných pohnutek obdobného charakteru, ovšem rovněž vyvíjejí i jiné aktivity ekonomického zaměření, ale s cílem financovat své primární zájmy. Navíc teroristická organizace je vybudována na ideologických základech a hlavním motivem činnosti je destabilizace státního zřízení, vyvolání strachu a nejistoty u obyvatelstva. Cílem je tedy výsledná změna režimu, ovládnutí mocenských struktur státu a nastolení režimu nového. Charakteristickým znakem teroristických organizací je používání násilí k vynucení a prosazení vlastních zájmů, které je směřováno ve většině případů vůči náhodným osobám. Prvek násilí u zločineckých skupin je využíván jako prostředek „ultima ratio,“ protože zločinecká skupina se snaží své ziskové aktivity pečlivě skrývat, pokud možno nedestruktivní, konspirativní a latentní cestou bez zřetelných následků navenek. Proto si myslím, že činnost páchaná ve prospěch teroristické organizace by měla být v trestním zákoně odlišně upravena a k výčtu pojmových znaků

---

¹⁹ ČENTĚŠ, Josef a kol. *Trestný zákon s komentářem*. Žilina: Eurokódex, 2006. 194 s.

charakterizující organizovanou zločineckou skupinu by měl přibýt šestý, a to: „za účelem dosahování zisku“.

Další překážkou při aplikaci ustanovení upravující organizovanou zločineckou organizaci je skutečnost, že všech pět pojmových znaků musí být naplněno kumulativně, což představuje obrovskou obtíž pro dokazování orgánům činných v trestním řízení. Definice je příliš široká a ne všechny znaky jsou orgány činnými v trestním řízení prokázány, tak aby bylo možno dotyčné pachatele usvědčit a potrestat podle § 361 tr. zákoníku pro účast na organizované zločinecké skupině. Což dokazuje i nízký počet osob, které byly pro účast na organizované zločinecké skupině v období let 1995 až 2003 soudy odsouzeny – bylo jich 8 (viz. tabulka č. 1). V letech 2004 až 2008 počet odsouzených osob za účast na organizované zločinecké skupině prudce narostl o dalších 88 odsouzených. Tento prudký nárůst lze vysvětlit uzavřením více případů z předchozích let.²⁰ Přes znatelný nárůst počtu osob odsouzených pro účast na organizované zločinecké skupině, jde stále o malé procento ve srovnání s počtem osob obžalovaných.

Orgánům činným v trestním řízení potom nezbývá jiná možnost než tyto pachatele stíhat jako členy organizované skupiny (jedná se „pouze“ o obecně přitěžující okolnost, kdežto usvědčenému pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny se ukládá trest v horní hranici trestní sazby zvýšené o jednu třetinu).

3. 4. Trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině

V souladu s nároky kladenými na naši právní úpravu mezinárodním společenstvím, trestní zákon v hlavě desáté, oddílu sedmém zvláštní části upravuje postih trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině. Až na terminologickou změnu v názvu, zůstává obsah ustanovení prakticky stejný.²¹ Ten, kdo založí organizovanou zločineckou skupinu, kdo se činnosti organizované zločinecké skupiny účastní, nebo kdo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku (§ 361 odst. 1 tr. zákoníku).

Ustanovení § 361 postihuje přípravu k organizovanému zločinu, kdy ještě členové organizované zločinecké skupiny nedošli k vlastní realizaci zamýšlené trestné činnosti.

---

²⁰ SCHEINOST, Miroslav, DIBLÍKOVÁ, Simona. Zločinné spolčení – právní rámec, definice, postih, pachatelé. *Kriminalistika*, 2009, roč. 42, č. 2, s. 84.

²¹ Původní právní úprava se nacházela v ustanovení § 163a zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Fakticky jde o postih jednání, které není v zásadě protiprávní, ale v širší souvislosti jde o postih organizovaného zločinu jako takového.

Založení organizované zločinecké skupiny je jakákoli činnost směřující k vybudování nové organizace, popř. převedení dosud legální činnosti organizace na protiprávní činnost.

Účastí na činnosti organizované zločinecké skupiny je myšleno vytváření podmínek pro samotnou činnost organizované zločinecké skupiny. Účast na aktivitách skupiny ale nemusí spočívat jen v určitém konání - ať již jde o činnost legální (např. daňové, ekonomické, právní poradenství – postačí, že tyto osoby si uvědomují, že provádí činnost ve prospěch organizované zločinecké skupiny) nebo nelegální (pachatel naplní znaky některého úmyslného trestného činu); za dokonání trestný čin účasti je považováno i pouhé členství v organizované zločinecké skupině.

Podpora organizované zločinecké skupiny připadá v úvahu u osob stojící mimo její strukturu. Tyto osoby poskytují pomoc jednotlivým jejím členům nebo i celé zločinecké skupině. Pomoc může mít podobu jak materiální (nákup, pronájem movitých i nemovitých věcí), tak morální (poskytování informací, nábor vhodných členů, projev sympatií).

Okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby je spáchání trestného činu ve vztahu k organizované zločinecké skupině směřující k páčání vlastizrady, teroristického útoku nebo teroru (§ 361 odst. 2). Tímto ustanovením zákon výslovně potvrzuje, že teroristická organizace je pojem významem užší a organizovaná zločinecká skupina jej zahrnuje.

Trestní zákon v § 362 konstruuje zvláštní ustanovení o účinné lítosti, které pachateli trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině zaručuje beztrestnost po splnění určitých podmínek. Zákonodárce tímto opatřením dává jasně najevo preferenci ochrany společenských zájmů, které jsou ohroženy trestnou činností organizovaných zločineckých skupin před zájmem vedoucím k potrestání pachatele. První podmínkou je povinnost pachatele učinit oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu o trestném činu účasti na organizované zločinecké skupině. Za druhé pachatel musí toto oznámení učinit v době, kdy nebezpečí pro zájem chráněný zákonem z trestného činu – jiného než je trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině - mohl být odstraněn. Dobrovolnost ze strany pachatele při podání oznámení není zákonem vyžadována, a není ji možno dovodit ani analogicky, protože by se jednalo o analogii v neprospěch pachatele.

3. 5. Pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny

Trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině (§ 361 odst. 1) je třeba odlišit od trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§ 107 odst. 1). Pachatelem úmyslného trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny je ten, kdo:

- a) spáchal úmyslný trestný čin jako člen organizované zločinecké skupiny,
- b) takový čin spáchal vědomě se členem organizované zločinecké skupiny nebo
- c) jej spáchal v úmyslu napomáhat organizované zločinecké skupině.

Jde o tři různé formy účasti, kterými se má odstupňovat odlišná míra participace člena k naplnění cíle organizované zločinecké skupiny a jedná se o další z forem opatření zakotvených v právním řádu, které mají pomoci k snadnějšímu boji s organizovaným zločinem a k jeho předcházení.

Trestný čin jako člen organizované zločinecké skupiny spáchá ta osoba, která svou aktivní účastí naplňuje poslání celé organizace v honbě za ziskem. Další dvě alternativy {ad b, c} se vztahují na pachatele, který není zahrnut do struktury organizované zločinecké skupiny. V prvním případě pachatel páchá úmyslný trestný čin vědomě se členem organizované zločinecké skupiny (tím jsou vyloučeny případy souběžného pachatelství), v druhém případě pachatel nejedná jako člen organizované zločinecké skupiny, ani nejedná v součinnosti s jejím členem (nemá vědomost o tom, že jeho spolupachatel je členem), ale jedná v úmyslu napomáhat organizované zločinecké skupině. Napomáhání může mít mnoho podob od usnadnění páchání trestné činnosti organizované zločinecké skupiny nebo jejich jednotlivých členů, přes zakrývání stop po existenci a činnosti celé skupiny a jejích členů, po zabránění odhalení členů organizace a jejich trestných činů. Přitom nezáleží v jaké formě se organizované zločinecké skupině prospěchu dostalo (materiální, nemateriální), či zda se jí ho vůbec dostalo.

Na rozdíl od trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny realizuje individuálně určený trestný čin (naplňuje konkrétní znaky úmyslného trestného činu uvedeného ve zvláštní části trestního zákoníku), za který bude stíhán a v případě prokázání mu bude uložen trest odnětí svobody, jehož horní hranice trestní sazby se zvýší o jednu třetinu. Takovému pachateli soud uloží trest odnětí svobody v horní polovině takto stanovené trestní sazby (§ 108 odst. 1).

Nespáchá-li fyzická osoba trestný čin ve prospěch organizované zločinecké skupiny za podmínek § 107 a § 108, ač se účastní na organizované zločinecké skupině, pak se na ni nevztahují tato ustanovení, ale její samotnou účast na existenci a činnosti organizované zločinecké skupiny lze subsidiárně postihnout podle § 361. V některých případech není vyloučeno kvalifikovat jeden trestný čin pachatele podle § 107 a 108 a zároveň jej v souběhu postihnout i za trestný čin podle § 361.²²

3. 6. Pojmové znaky organizované skupiny

Od organizované zločinecké skupiny je nutno odlišit ještě další tři subjekty skupinové trestné činnosti, které odborná literatura rozlišuje, a to:

- a) *příležitostnou skupinu*: jejíž vznik ani trestná činnost není předem naplánována, pachatelé využívají momentálně příznivé situace k páčání trestné činnosti, přičemž je spojuje určitý krátkodobý zájem; skupina je navenek anonymní, kdy anonymita a davová psychóza způsobují, že se trestné činnosti dopouštějí i osoby, které by se za normálních okolností trestného činu nedopustily; zformování příležitostné skupiny je charakteristické zejména při sportovních zápasech nebo demonstracích; tyto osoby se nejčastěji dopouštějí trestného činu výtržnictví, ublížení na zdraví, poškozování majetku;
- b) *partu*: poměrně stálé seskupení osob, které původně nevzniká k páčání trestné činnosti, ale k uspokojování nějakého společného zájmu; parta mívá jednoduchou hierarchickou strukturu v čele s vůdcem; členství je volnějšího typu a bývá posilováno symbolikou nebo rituály; typicky jde o trestné činy krádeže, zneužívání omamných a psychotropních látek nebo trestnou činnost s rasovým a národnostním podtextem a
- c) *organizovanou skupinu*.

V trestním zákoníku je zmíněn pojem organizovaná skupina, ale jeho definice chybí. Ve shodě s konstantní judikaturou se za organizovanou skupinu považuje „sdružení nejméně tří osob, v němž je provedena určitá dělba úkolů mezi jednotlivými členy sdružení a jehož činnost se v důsledku toho vyznačuje plánovitostí a koordinovaností, což zvyšuje pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu, a tím i jeho nebezpečnost pro společnost (srov. přiměřeně R 53/1976-II. a R 45/1986)“.²³ Přičemž není nutné, aby všichni

²² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1102 s.

²³Tamtéž, 485 s.

členové vyvíjeli činnost, která spočívá v organizování trestného činu. Naopak je typické, že organizátorskou činnost vyvíjí jen některý ze členů skupiny zatímco ostatní, kteří se tomu podřídí, plní svůj dílčí účel a omezený úkol bez toho, aby vyvíjeli aktivitu v jiných směrech. To, že při izolovaném zkoumání míry účasti každého z členů skupiny se jednání některého z nich jeví jako jednání méně závažné povahy nebo jako jednání pasivně se omezující výhradně na splnění omezeného dílčího účelu, nemůže mít samo o sobě žádný vliv na závěr, že jde o čin spáchaný členy organizované skupiny.²⁴

Obsahový charakter definice organizované skupiny se velmi blíží zákonem ustanovené definici organizované zločinecké skupiny. Výraznou odlišností organizované skupiny je její vznik na kratší časový úsek nebo pro spáchání jednotlivého trestného činu (popř. jednoho skutku). Není vyžadováno trvalejší působení, ani složitá vnitřní struktura, naopak postavení členů je v podstatě rovnocenné, chybí i přísnost při výběru a přijímání nových členů – postačí, že se pachatel do skupiny fakticky a neformálně včlení a aktivně se podílí na její činnosti. Lze říci, že organizovaná skupina se nachází vůči organizované zločinecké skupině v subsidiárním postavení kvalitativně i organizačně.

Organizovaná skupina je jednou z forem skupinové trestné činnosti (§ 42 písm. o) tr. zákoníku) - v zákoně uvedená mezi obecně přitěžujícími okolnostmi. Skutečnost, že se pachatel trestného činu dopustil jako člen organizované skupiny nebo ve spojení s organizovanou skupinou, nebrání tomu, aby za splnění podmínek stanovených trestním zákoníkem byl současně postižen jako pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§ 107 odst. 2 tr. zákoníku). Což má pro tohoto pachatele významný právní důsledek, protože se horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody stanovené v trestním zákoně zvyšuje o jednu třetinu. Takovému pachateli soud uloží trest odnětí svobody v horní polovině takto stanovené trestní sazby odnětí svobody, nejsou-li zároveň splněny podmínky pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody (§ 108 odst. 1 tr. zákoníku).

---

²⁴ NS ČR – Tzn 31/1995 z 8. 11. 1995.

4. BEZTRESTNOST POLICEJNÍHO AGENTA

Jedná se o nejvýznamnější operativně pátrací prostředek a taky bezkonkurenčně nejkontroverznější, který trestní řád nabízí (vedle předstíraného převodu upraveného v § 158c a sledování osob věcí v § 158d). Úprava beztrestnosti agenta není v novém trestním zákoníku (a v původním trestním zákonu č. 140/1961 Sb. nebyla) zařazena mezi obecná ustanovení v rámci okolností vylučující protiprávnost. Jeho využití je omezeno jen na jednotlivé taxativně vymezené případy, kde jeho nasazení připadá do úvahy. Použití agenta - policisty je zákonem dovoleno pouze na situace, kdy je vedeno trestní řízení pro zvlášť závažný zločin (úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let; zde jde o zpřísnění podmínky k použití agenta, než kterou ukládá ustanovení § 158b odst. 1 u zbývajících dvou operativně pátracích prostředků), pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, pro trestné činy úplatkářství nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání nás zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva (§ 158e). Použitím operativně pátracího prostředku se nesmí sledovat jiný zájem než získání skutečností důležitých pro trestní řízení a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jeho dosažení podstatně ztíženo (§ 158b odst. 2).

Agent je povinen při své činnosti volit takové prostředky, které jsou způsobilé ke splnění jeho služebního úkonu a jimiž není jiným osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou (§ 158e odst. 6).

Při plnění svého úkolu zastírá agent skutečný účel své činnosti, a je-li to nutné k jeho ochraně nebo přípravě, je možné vytvořit legendu:

- o agentově jiné osobní existenci a osobní údaje vyplývající z této legendy zavést do informačních systémů provozovaných podle zvláštních zákonů,
- o prováděné hospodářské činnosti, k jejichž vykonávání je třeba zvláštní oprávnění, povolení či registrace je myšleno podnikání podle § 2 odst. 1 obch. zákoníku,
- zastírající jeho nepříslušnost k Policii ČR (§ 158e odst. 2).

Hmotněprávní ochranu poskytuje agentovi § 363 tr. zákoníku. Podle § 363 odst. 1: policista plní úkoly agenta, který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, není pro trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině trestný, jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Beztrestnost se nevztahuje na agenta - pachatele, který organizovanou zločineckou skupinu založil nebo zosnoval (§ 363

odst. 3). V § 363 odst. 2 jsou nově upraveny taxativním výčtem skutkové podstaty těch trestných činů, u nichž platí, že pokud se jich agent dopustí s cílem odhalit pachatele trestné činnosti páchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny, nebude pro takový čin trestný. Smyslem úpravy bylo posílit zásadu zákonnosti při postupu agenta – policisty. Na druhou stranu však taxativní výčet znamená pro organizovanou zločineckou skupinu jasnou informaci, že agent se může dopustit právě jen těchto trestných činů, což agenta může v důsledku ohrozit.²⁵

Použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je státní zástupce podávající návrh činný (§ 158e odst. 4). Objeví-li se důvod pro použití agenta až po podání obžaloby, o jeho použití rozhoduje předseda senátu prvního stupně i bez návrhu státního zástupce (§ 158f).

Nesporný přínos tohoto institutu je omezen hranicemi ochrany základních práv a svobod, kterou představuje především čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod deklarující zákonnost postupu při shromažďování důkazů, na základě kterých je osoba stíhána, a jejíž čin je projednán nezávislým soudem (zásada, která je promítnuta i v ustanovení § 2 odst. 1 tr. řádu, kdy nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví tento zákon). Ve stejném duchu několikrát judikoval i Ústavní soud ČR: policejní orgány nesmí vyvolat trestnou činnost nebo se jiným způsobem aktivně podílet na utváření skutkového děje, tak aby podněcoval či usměrňoval do té doby neexistující úmysl pachatele daný trestný čin spáchat. Je nepřijatelné, aby policejní orgány posilovaly jeho vůli spáchat trestný čin či mu jakoukoli formou pomáhaly.²⁶ Z toho pro policejní orgán plyne zákaz aktivní účasti na trestné činnosti ve smyslu jejího podněcování, iniciování či rozvíjení, protože policejní aktivity primárně směřují k prokázání existence a způsobu páchaní trestné činnosti, zdokumentování trestného činu, obstarání důkazů o něm a případnému zabránění následkům.²⁷

V české právní úpravě je zakotven institut agenta kontrolora. Policista skrytým způsobem zevnitř monitoruje činnost organizované zločinecké skupiny, což zahrnuje i aktivní činnost v její prospěch. Výsledky jeho konspirativní činnosti a znalosti zločinecké organizace se následně promítnou do průběhu trestního řízení vedené příslušnými orgány vůči jejím členům. Zakotvení institutu policejního agenta je vedeno snahou o celkové zkvalitnění

---

²⁵ STRÍŽ, I., POLÁK, P., FENYK, J., HÁJEK, R. *Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 1. díl. Trestní zákoník*. Praha: Linde Praha a. s., 2010. 1220 s.

²⁶ Nález II. ÚS 710/01 ze dne 25. 6. 2003.

²⁷ Zákaz policejní provokace byl Evropským soudem pro lidská práva poprvé vysloven ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku v roce 1998.

trestního procesu, jeho výsledku, spravedlivého potrestání co nejvyššího počtu pachatelů, ujištění společnosti, že takové protiprávní jednání nebude trpěno a po zásluze bude potrestáno. I přes veškerý možný přínos institut agenta stále představuje značný zásah do práv a svobod občanů, a s tím souběžně vzniká určité nebezpečí jeho možného zneužití.

4. 1. Institut agenta na Slovensku

Slovenská právní úprava v § 117 trestného poriadku upravuje použití agenta na odhalování, zjišťování a usvědčení pachatelů zločinů (úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby převyšující pět let),²⁸ korupce, trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele anebo trestného činu legalizace výnosu z trestné činnosti. Zákon jeho použití připouští jen tehdy, pokud odhalování, zjišťování a usvědčení pachatelů uvedených trestným činů by bylo jiným způsobem podstatně ztíženo a získané poznatky odůvodňují podezření, že byl spáchán trestný čin anebo má být takový trestný čin spáchán.

První odstavec upravuje zákonné podmínky pro použití agenta: existenci taxativně vyjmenovaného trestného činu, kdy jiným způsobem by bylo podstatně ztíženo odhalování, zjišťování a usvědčování pachatele trestného činu a dále existenci podezření na základě poznatků získaných v trestním řízení.²⁹

Jednání agenta musí být v souladu s účelem tohoto zákona a musí být úměrné protiprávnosti jednání na odhalování, zjišťování anebo usvědčování, kterého se zúčastňuje. Agent nesmí iniciativně navádět ke spáchání trestného činu; to neplatí, pokud jde o korupci veřejného činitele anebo zahraničního veřejného činitele a zjištěné skutečnosti nasvědčují, že pachatel by spáchal takový trestný čin i tehdy, kdyby příkaz na použití agenta nebyl vydán (§ 117 odsek 2).

Podle druhého odstavce agent nesmí být návodcem k trestnému činu, ale použití agenta – provokatéra je možné tam, kde se jedná o trestný čin korupce veřejného činitele nebo zahraničního veřejného činitele. V tomto jediném případě půjde o iniciativní jednání agenta, protože skutková zjištění a důkazy ukazují na rozhodnutí pachatele spáchat trestný čin korupce. Slovenští zákonodárci tuto nejdiskutabilnější část ustanovení § 117 tr. poriadku ospravedlňují oprávněnými státními požadavky po určitých osobách, jež požívají speciální právní

---

²⁸ § 11 odsek 1 zákona č. 300/2005 Zbierky zákonov, Trestný zákon, v znení neskorších predpisov.

²⁹ ČENTĚŠ, Josef a kol. *Trestný poriadok s komentárom*. Žilina: Eurokódex, 2006. 250 s.

status, jako je výkon funkce, povolání nebo zaměstnání v souladu s veřejnými a mezinárodními zájmy státu, podstoupení tzv. testu bezúhonnosti.³⁰

Iniciativní činnost agenta – provokatéra ve slovenském právním řádu byla před rokem 2003 absolutně nemyslitelná, což dokazuje i původní znění ustanovení o agentovi v trestním poriadku: „Vlastní iniciativní činnost agenta, který by konal v úmyslu, tak aby on anebo jiný měl z trestného činu prospěch anebo jiný pro to újmu, případně by jinému podstrčil nebo podsunul nevyžádanou drogu, peníze nebo jinou věc jako důkaz jeho trestné činnosti, je nepřípustné“.³¹

Použití agenta je možné jen na základě příkazu vydaného příslušným orgánem, a tím je předseda senátu v řízení před soudem (vydává příkaz na použití agenta z úřední povinnosti) a soudce pro přípravné řízení ve stádiu přípravného řízení a fází před zahájením trestního stíhání (vydává příkaz na použití agenta jen na návrh prokurátora).

Pokud jde o věc, která nestrpí odklad (neodkladná věc) a použití agenta není spojeno se vstupem do obydlí jiného a nejde o použití agenta – provokatéra, může prokurátor vydat příkaz pro použití agenta ještě před zahájením trestního stíhání anebo v průběhu přípravného řízení. V tomto případě má příkaz předběžný charakter, protože jeho platnost je časově omezená na 72 hodin od vydání. Do konce této lhůty musí být potvrzen soudcem pro přípravné řízení, jinak pozbývá platnosti.

4. 2. Rozdíly v právních úpravách

Podle českého trestního řádu agentem může být pouze a jedině příslušník Policie ČR (§ 158e odst.2), který plní úkoly ukládané mu policejním orgánem (agentem může být i příslušník zahraničního bezpečnostního sboru za podmínek, v rozsahu a způsobem stanovených mezinárodní smlouvou), zatímco slovenská právní úprava dovoluje použití i jiné osoby odlišné od příslušníka Policejního zboru, včetně příslušníka policie cizího státu (§ 117 odsek 11).

Povolení k použití agenta v ČR vydává na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu (§ 158e odst. 4), kdežto u našich slovenských sousedů příkaz k použití agenta vydává předseda senátu (ve fázi před započítáním trestního stíhání) a v přípravném řízení soudce pro přípravné řízení, a to na návrh prokurátora (§ 117 odsek 5).

---

³⁰ HULLOVÁ, M. Vybrané problémy právní úpravy agenta provokatéra. *Kriminalistika*, 2010, roč. 43, č. 1, s. 46-47.

³¹ § 88b odsek 2 zákona č. 141/1961 Zb., o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok).

Činnost agenta ve slovenské úpravě je časově limitována, a to maximální délkou šesti měsíců (§ 117 odsek 7 tr. poriadku). Tato lhůta může být soudcem na návrh prokurátora prodloužena vždy o dva měsíce, a to i opakovaně. V české právní úpravě tento maximální limit absentuje. Zákon pouze stanovuje povinnost státního zástupce vyžadovat od příslušného policejného orgánu údaje potřebné k posouzení toho, zda trvají důvody pro použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem. Tyto údaje je povinen nejméně jednou za tři měsíce posuzovat, a pominou-li důvody pro použití agenta, dá policejnímu orgánu pokyn k bezodkladnému ukončení činnosti agenta (§ 158e odst. 7 tr. řádu).

Nejmarkantnějším rozdílem obou právních úprav je absolutní nepřipustnost použití agenta – provokatéra jako nástroje státu k podněcování osob k páčání trestné činnosti v českém právním řádu na straně jedné (tento přístup je plně v souladu s dosavadní judikaturou Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku i Ústavního soudu ČR). A přípustným navedením ke spáchání trestného činu korupce agentem – provokatérem, za předpokladu, že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že veřejný činitel by trestný čin korupce spáchal i bez jednání agenta na straně druhé.

K tomu aby agent – provokatér mohl nabídnout úplatek, musí být splněny dvě podmínky:

- za prvé podezřelá osoba by trestný čin spáchala i bez přičinění agenta,
- a za druhé podezřelou osobou může být pouze veřejný nebo zahraniční veřejný činitel.

Otázkou zůstává, jak bude posuzována ona hranice, kdy podezřelý veřejný činitel byl již rozhodnut spáchat trestný čin korupce nebo byl k tomu ponouknut až agentem – provokatérem. Zda-li postačí předchozí odsouzení pachatele za podobný trestný čin nebo jeho předchozí kriminální činnost či špatná pověst nebo až tehdy, kdy pachatel začne naplňovat svůj korupční úmysl. Zákon ani důvodová zpráva se k této problematice blíže nevyjadřuje. Slovenský zákonodárce při tvorbě právní úpravy a rozsahu pravomocí agenta – provokatéra takto jednoznačně upřednostnil zájem státu na odhalení a potrestání pachatelů korupce jako nejefektivnější formy před ochranou a dodržováním základních lidských práv a svobod.

5. OPATŘENÍ PROTI LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

Nový zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu s účinností od 1. září 2008 nahradil zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Nová úprava v zásadě přebrala většinu ustanovení zákona původního, který byl po jedenácti novelizacích nepřehledný a nesrozumitelný, proto došlo k přijetí zcela nového předpisu s přehlednější systematikou. Smyslem nového zákona je zejména bránit v uplatnění značných příjmů z organizovaného zločinu v ekonomice, podnikání, obchodě i běžném životě.³²

Do zákona byla zapracována přímo aplikovatelná nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící, a nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu, směrnice Komise 2006/70/ES ze dne 1. srpna 2006, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a stanovení technických kritérií pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a o výjimku na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře.³³

Základem pro přijetí byly také závazky přejaté z mezinárodních smluv: např. Konvence o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, přijatá z iniciativy Rady Evropy ve Štrasburku dne 8. listopadu 1990 („Štrasburská úmluva“), k níž Česká republika přistoupila dne 19. listopadu 1996 a v platnost pro Českou republiku vstoupila dne 1. 3. 1997³⁴; a Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu, přijatá z iniciativy Organizace spojených národů v New Yorku dne 9. prosince 1999, kterou Česká republika ratifikovala 27. prosince 2005.

---

³² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1101 s.

³³ Důvodová zpráva k z. č. 253/2008 Sb. (o některých opatřeních proti legalizaci výnosu z trestné činnosti a financování terorismu).

³⁴ Vyhláška č. 33/1997 Sb.

5. 1. Konvence o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a CORPUS IURIS

Konvence (Úmluva) o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci (neboli: laundering, search, seizure and confiscation) výnosů ze zločinu je základním instrumentem členských států Rady Evropy a dalších signatářů, kteří se zavázali, že budou pokračovat ve společné trestní politice, která se týká odčerpávání nelegálních výnosů ze zločinů, dále mezinárodní spolupráci v boji proti praní špinavých peněz,³⁵ a v co nejširší míře ve vyšetřování, které je zaměřeno na konfiskaci prostředků a výnosů. Úmluva obsahuje zejména definici pojmů vztahujících se k praní špinavých peněz, dále ukládá signatářským státům povinnost k vytvoření účinného mechanismu proti praní špinavých peněz³⁶ a zakotvuje principy mezinárodní spolupráce justičních a dalších speciálních orgánů (např. policejních orgánů nebo Finančně analytického útvaru Ministerstva financí) v této oblasti. Strany Úmluvy si na požádání poskytují co nejširší vzájemnou pomoc, aby zjistily a vysledovaly prostředky, výnosy a ostatní majetek podléhající konfiskaci. Tato vzájemná pomoc spočívá zvláště ve všech opatřeních vztahujících se na získání a ochranu důkazů týkajících se existence výše uvedeného majetku, jeho umístění nebo pohybu, povahy, právního statutu nebo hodnoty (čl. 7).

Úmluva vychází ze tří základních strategií boje s organizovanou kriminalitou a odčerpávání výnosů ze zločinu, a to:

- 1) strategie kriminalizace legalizace výnosů organizovaného zločinu,
- 2) strategie finančního šetření jako prostředku odhalování legalizace výnosů organizovaného zločinu,
- 3) strategie odčerpávání zločineckého zisku.³⁷

Pro účely této Úmluvy se za pojem (čl. 1):

- a) výnos: označují všechny ekonomické výhody pocházející z trestných činů; tato výhoda může spočívat ve veškerém majetku, tak jak je definován v písmenu b),

---

³⁵ Preambule Konvence o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, přijatá z iniciativy Rady Evropy ve Štrasburku dne 8. listopadu 1990.

³⁶ Reakcí českého zákonodárce byla novelizace trestního zákona (č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů) tím, že byla přijata nová specifická skutková podstata trestného činu Legalizace výnosů z trestné činnosti – ustanovení § 252a. Po vstupu nového kodexu trestního práva hmotného v účinnost k 1. 1. 2010 jde o ustanovení § 216 a § 217 trestního zákoníku.

³⁷ CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, a. s., 2003. 154 s.

- b) majetek: podřazuje majetek jakéhokoli charakteru, hmotný nebo nehmotný, movitý nebo nemovitý a rovněž právní dokumenty nebo nástroje prokazující oprávnění nebo zájem na takovém majetku,
- c) prostředky: označuje jakýkoli majetek zcela nebo částečně použitý nebo určený k použití libovolným způsobem pro spáchání jednoho nebo více trestných činů,
- d) konfiskace: označuje trest nebo opatření nařízené soudem následující po řízení, které se týká jednoho nebo více trestných činů a jež vede k trvalému odnětí majetku,
- e) předmětný trestný čin: označuje každý trestný čin, v jehož důsledku vznikají výnosy, které by se mohly stát předmětem trestné činnosti podle článku 6 této Úmluvy.

Čl. 6 Úmluvy obsahuje poměrně široké vymezení trestných činů souvisejících s praním špinavých peněz, kdy každá strana je povinna přijmout taková legislativní a jiná opatření, která budou nezbytná k označení uvedeného jednání jako trestného činu v souladu s jejím vnitrostátním právem, pokud čin byl spáchán úmyslně, a to v následujících případech:

- a) přeměny nebo převodu majetku, o němž ten, kdo se ho dopouští, ví, že tento majetek tvoří výnos, a to za účelem zatajení nebo zakrývání nedovoleného původu majetku nebo pomoci jakékoli osobě, která je zapojena do spáchání předmětného trestného činu, aby unikla právním důsledkům svých činů,
- b) zatajování nebo zakrývání povahy, původu, umístění, nakládání, pohybu nebo skutečného vlastnictví majetku nebo práv s ním souvisejících, o nichž pachatel ví, že vytvářejí výnosy; a s výhradou ústavních zásad a základních pojmů právního systému strany,
- c) nabytí, držení nebo užívání majetku, o němž ten, kdo jej nabývá, drží nebo používá, ví v okamžiku, kdy jej dostává, že vytváří výnosy,
- d) účasti v některém z trestných činů označených v souladu s tímto článkem, dále sdružení, spolčení, pokusů, návodů, usnadnění a rad ve vztahu k těmto trestným činům.

CORPUS IURIS

Problematika praní a přechovávání majetkových hodnot získaných z nepoctivých zdrojů, zločinného spolčení, korupce, zneužití úřední povinnosti, zpronevěry, podvodu ve sféře volné soutěže a podvodu proti rozpočtu Společenství je také předmětem trestního

kodexu CORPUS IURIS, který byl vypracován za účelem právní ochrany finančních zájmů Evropské unie v rámci Evropského právního prostoru (European Judicial Area). Smyslem a cílem trestního kodexu mělo být zjednodušení dosavadní komplikované právní pomoci mezi státy a usnadnění vyšetřování a trestního stíhání ve vztahu k vyjmenovaným trestným činům.³⁸ Ale názorová rozdílnost jednotlivých členů Evropského parlamentu neumožňuje tomuto bezesporu ambicióznímu projektu vstoupit v platnost.

5. 2. Finanční analytický útvar Ministerstva financí

Finanční analytický útvar (FAÚ)³⁹ je součástí celosvětové sítě tzv. finančních zpravodajských jednotek (což jsou orgány se stejnou věcnou příslušností), které byly zřízeny za účelem boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu (právní rámec tvoří Konvence o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu). Vedle toho je FAÚ současně i koordinátorem uplatňování mezinárodních sankcí, přijatých za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu, k jejichž dodržování je Česká republika zavázána na základě členství v OSN. Jeho činnost se řídí zejména zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.⁴⁰

Základním úkolem činnosti útvaru je příjem a šetření oznámení o podezřelých obchodech (a jejich následná analýza), která postupují povinné osoby (§ 2 z. č. 253/2008 Sb.), ale i dalších relevantních informací od dalších subjektů, bez ohledu na to, kde došlo ke spáchání predikativního trestného činu, kde došlo k následným jednáním k zakrytí transakcí nebo kde má nastat škodlivý následek.⁴¹ Stručnou statistikou je činnost (počet přijatých oznámení k počtu podaných trestních oznámení od roku 2000 do roku 2009) FAÚ vyjádřena v tabulce č. 2. Trestní oznámení podaná v jednotlivých letech lze vyčísřit v řádu několika miliard Kč.

5. 3. Pojem a charakteristika legalizace výnosů z trestné činnosti

Boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti je jedním z hlavních prostředků boje proti organizovanému zločinu, jakožto celosvětové bezpečnostní hrozby s následky

³⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 108 s.

³⁹ Zřízen v roce 1996 v rámci Ministerstva financí.

⁴⁰ Zdroj: www.mfcr.cz.

⁴¹ TVRDÝ, J., BĀRTOVÁ, A. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 103 s.

dopadajícími na celé státy, organizace i samotného jednotlivce. Činnost organizovaného zločinu je významně směřována na dosažení zisku a v případě, že by kompetentními orgány nebo zákonnými postupy nebyl odčerpán, zisk by posloužil k upevnění moci, k páchání další trestné činnosti či rozšiřování vlivu do politických a mocenských struktur. Jedná se o zcela logický postup struktur organizovaného zločinu – pokud by takové legalizační transakce neučinili, hrozilo by jim odhalení a následná konfiskace nabytých zisků. Nehledě na vysoké tresty, které jim hrozí jako nevyhnutelný důsledek jejich trestné činnosti. Proto stěžejním zájmem organizovaného zločinu a hlavním důvodem pro založení organizované zločinecké skupiny je vygenerovat zisk, který nelegální cestou bude změněn v zákonem povolený kříšťálově čistý příjem. Do úvahy tedy nepřichází možnost, že by se organizovaná zločinecká skupina soustředila čistě na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti (jak uvádí ustanovení § 129 tr. zákoníku), aniž by ji z toho vyplynula nějaká finanční výhoda.

Prvořadým úkolem mezinárodního společenství je tedy zajistit a přijmout taková opatření, která by účinně zabránila opětovnému navrácení nelegálních zisků (v této fázi už náležitě „vypraných“) do oběhu. Tím budou odstraněny jednak prostředky pro samotnou činnost organizované zločinecké skupiny a jednak zmizí i motivace pachatelů k páchání takové trestné činnosti, i když chápu, že takový požadavek nelze provést v absolutní míře.

Snahou organizovaného zločinu i jeho jednotlivého pachatele je zatajení nezákonného původu výnosu z předchozího trestného jednání, tím že vzbudí zdání, že jde o legálně nabytý příjem. Jde o zcela vědomé jednání, které se musí vztahovat i na vědomost o jeho nelegálním původu. Vlastní legalizace výnosů pak spočívá v jednání nebo řetězci jednání, jako jsou např. prodeje, nákupy, převody, směny, ukrývání, převážení, fňgování obchodních dokladů atd. Získaný majetek je v konečném důsledku prezentován jako legální příjem, nabytý např. prodejem majetku, podnikáním, darem, děděním či výhrou.⁴² Jak uvádí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES: zdravý charakter, integrita a stabilita úvěrových a finančních institucí a důvěra ve finanční systém jako celek by mohly být vážně ohroženy snahami zločinců a jejich společníků, buď zastírat původ výnosů z trestné činnosti nebo směřovat peníze získané zákonným i nezákonným způsobem pro teroristické účely.⁴³

Proces legalizace výnosů z trestné činnosti je někdy rozdělován do dalších tří stádií, které mají v souhrnu napomoci tomu, aby stav vytvořený základním trestným činem zůstal nezměněn, a to:

---

⁴² TVRDÝ, J., BÁRTOVÁ, A. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 102 s.

⁴³ Čl. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu.

- 1) placement (neboli umístění) – jedná se o první stádium zahrnující přeměnu hotovosti na bezhotovostní kapitál, které se děje rozdělením velkých částek peněz na menší; jde o prvotní vstup nelegálního kapitálu do finančního systému,
- 2) layeling (neboli rozdrobení peněz) – zastření původu nelegálních prostředků (opakované převody a přesuny mezi účty) a
- 3) integration (neboli sjednocení) – jde o poslední stádium, kdy vyprané finanční zdroje jsou začleněny do oběhu formou investic do legálního obchodu, koupě nemovitostí, drahých kovů, uměleckých předmětů či firem.

Obecně používané slovní spojení „praní špinavých peněz“ je svým významem totožné s právním termínem „legalizace výnosů z trestné činnosti,“ označované též jako „money laundering“. Cílem praní špinavých peněz je přerušení vazby mezi spáchaným trestným činem a jeho výnosem, který je dále použit, a přitom má budít zdání jako by se jednalo o majetek získaný legální cestou. Aby se jednalo o praní špinavých peněz, je třeba mít vědomost o tom, že majetek pochází z trestné činnosti. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu charakterizuje legalizaci výnosů (§ 3 odst. 1) jako jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem, kdy uvedené jednání spočívá např.:

- a) v přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání,
- b) v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku nebo nakládání s ním nebo změny práv vztahujících se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,
- c) v nabytí, držení, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti, nebo
- d) ve zločinném spolčení osob nebo jiné formě součinnosti za účelem jednání uvedeného pod písmeny a), b) nebo c).

Podmínkou je, že majetek je výnosem jednání, které je trestným činem podle českého trestního zákoníku. Pro postup osob povinných podle z. č. 253/2008 Sb., tak postačuje pouhý předpoklad existence trestného činu, vytvořený na základě omezeného množství dílčích informací o jednání, které by mohlo být potenciálně posuzováno jako trestný čin. Jedná se tedy o nižší stupeň podezření, než který je požadován pro zahájení úkonů trestního řízení nebo

pro zahájení trestního stíhání. O tom, zda se skutečně jednalo o trestný čin, rozhodne posléze až soud.⁴⁴ Termín „ekonomické výhody“ byl zvolen s důrazem na svůj co nejobecnější význam, který má pokrýt veškeré jednání, které by směřovalo k obohacení z páchání trestné činnosti.

V § 3 odst. 2 zákon také definuje pojem financování terorismu (obecná definice financování terorismu se odvíjí od definice teroristického jednání stanovené v příslušných ustanoveních trestního zákoníku) jako:

- a) shromažďování nebo poskytnutí peněžních prostředků nebo jiného majetku s vědomím, že bude, byť i jen z části, použit ke spáchání trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu, nebo k podpoře osoby nebo skupiny osob připravujících se ke spáchání takového trestného činu, nebo
- b) jednání vedoucí k poskytnutí odměny nebo odškodnění pachatele trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu, nebo osoby pachateli blízké ve smyslu trestního zákona, nebo sbírání prostředků na takovou odměnu nebo na odškodnění.

Ustanovení reaguje na hrozbu zneužití finančního systému pro směřování peněz z trestné činnosti, nebo dokonce i čistých peněz pro teroristické účely. Tato hrozba navíc představuje i zjevné riziko pro integritu, řádné fungování, pověst a stabilitu finančního systému. Preventivní opatření by tedy měly zahrnovat nejen manipulaci s penězi plynoucími z trestné činnosti, ale také shromažďování peněz nebo majetku pro teroristické účely.⁴⁵

5. 3. 1. Povinné osoby dle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Povinnými osobami se pro účely zákona rozumějí ty subjekty, které vykonávají činnost vymezenou zákonem jako předmět svého podnikání (§ 2 odst. 3). Do první skupiny spadají úvěrové instituce jako je banka, spořitelna a úvěrní družstvo, instituce elektronických peněz, osoba oprávněná vydávat elektronické peníze na základě povolení podle zákona upravujícího vydávání a užívání elektronických platebních prostředků (§ 2 odst. 1 písm. a)). Finanční a úvěrové instituce sem byly zařazeny zejména pro důvody masivních toků

---

⁴⁴ TVRDÝ, J., BÁRTOVÁ, A. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 101 s.

⁴⁵ Čl. 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu.

„špinavých“ peněz, které mohou poškodit stabilitu a pověst finančního sektoru a ohrozit tak jednotný trh, protože pozitivní výsledky v boji s organizovaným zločinem lze získat už preventivním úsilím prostřednictvím finančního systému.⁴⁶

Druhá skupina zahrnuje finanční instituce, které nejsou úvěrovými institucemi. Nově jsou do této skupiny zařazeny subjekty podnikatelsky oprávněné k poskytování záruk, a to bez ohledu na právo státu jejich zřizovatele. Do této skupiny spadají také tzv. finanční poradci (osoby podnikající na živnostenské oprávnění), jejichž činnost vede ke zprostředkování spoření, leasingu, úvěrů nebo peněžních půjček pod patronací některé z finančních institucí (např. pojišťovny, banky, leasingového podniku atd.). Jako povinné osoby jsou stanoveny i národní a zahraniční osoby poskytující služby úschovy cenností a subjekty poskytující směnářské činnosti (hotovostní i bezhotovostní). Nově zákon vymezil jako finanční instituce poštovní služby (vnitrostátní i přeshraniční) spočívající v dodání poukázané peněžní částky a poskytovatele všech platebních služeb i zprostředkujícího poskytovatele všech platebních služeb (spadají sem i platební služby poskytované mobilními operátory). Vedle platebních služeb, které upravuje zákon o platebním styku, existují v českém právu dále i peněžní služby, které jsou regulovány devizovým zákonem, a které spočívají v přeposílání peněz, resp. zprostředkování úhrad do a ze zahraničí. Není řešeno, zda se jedná o platební služby hotovostní, bezhotovostní nebo kombinované. Mezi finanční instituce jsou zařazeni též likvidátoři pojistných událostí životního pojištění.

Třetí skupinou jsou povinné osoby vykonávající specializované činnosti {§ 2 odst. 1 písm. c) až písm. k)}. Do této skupiny povinných osob jsou zařazeni také advokáti a notáři a další specializované profese, jimiž jsou exekutoři, auditoři, daňoví poradci a účetní. Přičemž tyto povinnosti se vztahují na povinné osoby jen tehdy, pokud se zákonem popsáním způsobem podílí na podnikání svého klienta. Tímto opatřením má být omezena možnost jejich zneužití k přerušení stopy po majetkových přesunech.⁴⁷ Mezi povinné osoby byly začleněny i subjekty, které jsou podnikatelsky oprávněny k poskytování specifických podnikatelských služeb, které lze provozovat jako volnou „poradenskou“ činnost podle živnostenského zákona, ale i podle jiného právního řádu. Do této skupiny spadají i osoby obchodující a zprostředkovávající obchody s nemovitostmi formou dražby. Dále byl okruh povinných osob rozšířen o provozovatele obchodů s kulturními památkami nebo s předměty kulturní hodnoty, o provozovatele bazarů a zastaváren, právě z důvodu jejich častého zneužívání k překupování

---

⁴⁶ Čl. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu.

⁴⁷ TVRDÝ, J., BÁRTOVÁ, A. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 98 s.

věcí, pocházejících z trestné činnosti. Výčet je dále rozšířen o provozovatele nových typů her, které podle hodnocení specializovaného útvaru Ministerstva financí (FAÚ) s sebou přinášejí riziko zneužití v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu.

Při poskytování zákonem definovaných služeb není pro vznik povinností uložených zákonem povinným osobám rozhodující, zda jsou poskytovány osobou národní, zahraniční nebo nepodnikatelem, který je právnickou osobou.

Povinnou osobou je rovněž zahraniční právnická nebo fyzická osoba v zákoně uvedená, která na území České republiky působí prostřednictvím své pobočky, organizační složky nebo provozovny, a to v rozsahu činnosti touto pobočkou, organizační složkou nebo provozovnou vykonávané, a na území České republiky působící zahraniční osoba, pokud jako podnikatel vykonává činnosti v zákoně uvedené {§ 2 odst. 2 písm. a) a b)}. Do povinných osob je znovu zařazeno Středisko cenných papírů {§ 2 odst. 2 písm. c)}.⁴⁸

Povinnosti, dle tohoto zákona se vztahují také na každého podnikatele {§ 2 odst. 2 písm. d)}, který není v zákoně uveden, pokud přijímá nadlimitní hotovostní platbu (15 000 EUR a vyšší); dále na nepodkatele (právnickou osobu), který se stává povinnou osobou vždy, když poskytne nebo poskytuje službu (nikoli tedy pro svou vlastní potřebu) spočívající ve vyjmenovaných činnostech (nemusí tedy splňovat žádné znaky instituce, profese nebo osoby poskytující služby zákonem definovaného druhu činnosti, a přesto se stává povinnou osobou se všemi povinnostmi, které zákon ukládá, ať už ji vykonává například sdružení s právní subjektivitou založené podle § 20f obč. zákoníku nebo sdružení, spolek, hnutí, klub založený podle § 19 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění zákona č. 33/2008 Sb., nebo obecně prospěšná společnost, která může podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, vykonávat i jiné doplňkové činnosti, nebo nadace či nadační fond zřízený podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech) pokud přijímá platbu v hotovosti v hodnotě 15 000 EUR a vyšší {§ 2 odst. 2 písm. e)}.

5. 4. Legalizace výnosů z trestné činnosti a legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti

Ustanovení § 216 a § 217 provádí mezinárodní závazky, které pro nás vyplývají z Konvence o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu; Společného

---

⁴⁸ Středisko cenných papírů vzniklo z rozhodnutí Ministerstva financí počátkem roku 1993 jako instituce na podporu rozvoje kapitálového trhu, která plní úkoly stanovené především v zákoně č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů.

opatření přijatého Radou EU na základě článku o K3 Smlouvy o Evropské unii o praní špinavých peněz, identifikaci, sledování, zmrazování, zadržení a konfiskaci zisků ze zločinu (CELEX 498X0699); směrnice Rady Evropských společenství o prevenci využívání finančního systému za účelem praní peněz ze dne 10. 6. 1991 č. 91/308/EHS; rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 26. 6. 2001 č. 2001/500/SVV o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní. A konečně i ze zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.⁴⁹ Znění ustanovení legalizace výnosů z trestné činnosti bylo doplněno⁵⁰ tak, aby se tento trestný čin vztahoval i na věc nebo jinou majetkovou hodnotu získanou trestným činem spáchaným nejen v České republice, ale i na věc a jinou majetkovou hodnotu získanou trestným činem v cizině. Úprava legalizace výnosů z trestné činnosti je prakticky totožná s úpravou uvedenou v předchozím trestním zákoně. Ustanovení § 216 zní: Kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu

- a) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině, nebo jako odměna za něj, nebo
- b) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla opatřena za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v písmenu a), nebo

kdo jinému spáchání takového činu umožní, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty; spáchá-li však takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě, která pochází z trestného činu, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším.

Ustanovení § 216 neobsahuje povinnost doznat se ke spáchání předchozí trestné činnosti, ale jeho cílem je postihnout jednání, které navazuje na předchozí trestnou činnost stejné či jiné osoby (toto navazující jednání spočívá v legalizaci věcí nebo jiných majetkových hodnot, které byly získány trestným činem).⁵¹

Ustanovení § 216 má tři samostatné skutkové podstaty⁵² a vždy se jedná o úmyslný trestný čin. První dvě spočívají v zastírání původu nebo usilování o to, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu věci nebo jiné majetkové hodnoty (tj. majetkového práva nebo jiné penězi ocenitelné hodnoty), která byla získána trestným činem nebo jako

---

⁴⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1943 - 1944 s.

⁵⁰ Zákonem č. 122/2008 Sb. s účinností dnem od 1. července 2008.

⁵¹ NS – ČR 11 Tdo 652/2008 z 8. 7. 2008.

⁵² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 626 s.

odměna za něj, nebo která byla opatřena za věc nebo jinou majetkovou hodnotu pocházející z trestného činu. Těmito jednáními pachatel vytváří dojem, že věc nebo jiná majetková hodnota byla nabyta v souladu s právními předpisy. Pachatelem může být kdokoliv, tedy i pachatel hlavního trestného činu, který zastírá původ nebo usiluje o znemožnění zjištění původu věci nebo jiné majetkové hodnoty, kterou získal spácháním trestného činu.

Třetí skutková podstata představuje zvláštní formu účastenství spočívající v umožnění spáchání trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti. Zpravidla se bude jednat o porušení některé z povinností kladené pachateli z. č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Pachatelem třetí skutkové podstaty nemůže být pachatel hlavního trestného činu, ale pouze osoba odlišná od pachatele, neboť zákon stanoví: „kdo jinému spáchání takového činu umožní...“.

Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 je speciálním ustanovením k § 214 a § 215 (podílnictví a podílnictví z nedbalosti), neboť zákon u trestného činu podílnictví stanovuje podmínku – převedení věci nebo jiné majetkové hodnoty získané trestným činem na sebe nebo jiného – která u trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti není dána. U trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti není důležité, kde došlo ke spáchání hlavního trestného činu, zda-li v cizině nebo na území České republiky.

Nedbalostní varianta trestného činu legalizace výnosů (§ 217) vyžaduje, aby pachatel jinému z nedbalosti umožnil zastít původ nebo zjištění původu věci nebo jiné majetkové hodnoty ve větší hodnotě, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině, nebo jako odměna za něj.⁵³ Pachatelem tohoto trestného činu nemůže být pachatel hlavního trestného činu, neboť věc nebo jiná majetková hodnota musí být získána osobou jinou než tou, která se dopustila nedbalostního jednání. Stejně jako u úmyslné varianty trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, i u nedbalostní formy nehraje roli místo spáchání trestného činu.

---

⁵³ JELÍNEK, Jirí a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 627 s.

6. OCHRANA SVĚDKA A DALŠÍCH OSOB

6. 1. Obecný výklad

Svědecká výpověď je stěžejním a jedním z nejdůležitějších důkazních prostředků, který mohou orgány činné v trestním řízení získat, a v průběhu trestního řízení se může ukázat, že je také důkazním prostředkem jediným. Na kvalitě svědecké výpovědi stojí spravedlivé potrestání pachatelů, rozhodování o jejich vině a trestu, v opačném případě vede ke ztížení nebo úplnému znemožnění odhalení trestné činnosti a jejich pachatelů. Zejména se to týká zjišťování a odhalování nejzávažnějších forem trestné činnosti páchané organizovaným zločinem, kdy svědkem poskytnutá výpověď bude zcela záležet na míře poskytnuté ochrany, kterou mu (a jeho blízkým) budou moci orgány činné v trestním řízení zajistit. Čím komplexnější a trvalejší bude garantovaná ochrana, tím větší bude ochota svědka pravdivě vypovídat nebo ochota svědka vůbec vypovídat. Svědci jako exponované osoby jsou v průběhu trestního řízení nebo i v údobí po jeho skončení často terčem nevybíravých praktik a nátlaku ze strany obviněných nebo jejich kompliců, kdy u převážně nejzávažnějších trestných činů dochází k jejich fyzické likvidaci jako nejspolehlivější metodě zajištění jejich mlčenlivosti o okolnostech, které se dozvěděli v souvislosti s trestným činem. Nejedna svědek v rozporu se zákonnou povinností svědčit raději vypoví nepravdu, úmyslně zamlčí některé podstatné skutečnosti nebo prodělá ztrátu paměti, než aby vystavil sebe nebo své blízké potenciálnímu nebezpečí ublížení na zdraví nebo jiného ohrožení. Zákonodárce by takovou situaci neměl připustit, aby strach svědků z odplaty vedl nakonec k bezvýslednému konci trestního řízení, kdy obviněný bude zproštěn obžaloby pro nedostatek důkazů.

Z těchto důvodů byl přijat speciální zákon jehož hlavním účelem je upravit poskytování zvláštní ochrany a pomoci svědku a dalším osobám, kterým v souvislosti s trestním řízením zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí (§ 1 odst. 1 zákona č. 137/2001 Sb.). Úprava zákona směřuje k eliminování hrozby újmy na základních právech (práva na život, práva na zdraví) svědka a garantování bezpečnosti osob blízkých a dalších osob při respektování práva obviněného na spravedlivý proces a práva na obhajobu.

6. 2. Mezinárodní úprava ochrany svědků a dalších osob

Zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka je plně v souladu jednak s právními akty Evropské unie, tak doporučeními Rady Evropy i Konvencí (Úmluvou) proti

mezinárodnímu organizovanému zločinu schválenou na půdě OSN. Konkrétně se jedná o Rezoluci Rady Evropské unie č. 395Y1207 (04), o ochraně svědků v boji proti mezinárodní organizované kriminalitě. Rezoluce vyzývá členské státy, aby chránily svědky před všemi formami přímého nebo nepřímého ohrožení, nátlaku nebo vydírání, zajistily jim řádnou a účinnou ochranu před soudním procesem, během něj i po něm, aby se tato ochrana vztahovala i na osoby těmto svědkům blízké, aby bylo umožněno anonymní svědectví, aby svědkům a osobám jim blízkým byla povolena změna totožnosti a bylo umožněno svědectví prostřednictvím audiovizuálních metod.

Dalším předpisem práva Evropské unie dotýkajícím se oblasti ochrany svědků a dalších osob je Rezoluce Rady EU č. 497Y0111 (01) o jednotlivcích, kteří spolupracují při soudním řízení v boji proti mezinárodně organizovanému zločinu, kdy Rezoluce vyzývá členské státy, aby přijaly vhodná opatření, kterými by se povzbuzovali jednotlivci, kteří se podílejí nebo se podíleli na sdruženích zločinců nebo jiných zločinných organizací jakéhokoliv druhu nebo na organizovaných trestných činech, aby spolupracovali při soudním řízení. Jednotlivcům, kteří odpadnou od zločinecké organizace a učiní vše, co mohou, aby předešli dalšímu provádění zločinné činnosti nebo poskytnou pomoc policii a soudním orgánům při shromažďování důkazů a osobám jim blízkým, by dle této rezoluce měla být poskytnuta vhodná ochranná opatření.

A v neposlední řadě jde o dokument Výboru expertů Rady Evropy pro otázky trestního práva a souvisejících aspektů organizovaného zločinu, který přijal Zprávu o ochraně svědků ze dne 24. března 1999, ve které doporučuje členským státům Rady Evropy vytvoření programů, za jejichž pomoci by byli chráněni svědci a další osoby poskytující důkazy v trestním řízení v případech nejzávažnější, především organizované formy trestné činnosti.

Cílem Konvence proti mezinárodnímu organizovanému zločinu je podporovat spolupráci států za účelem účinnější prevence a boje proti mezinárodnímu organizovanému zločinu. Problematika ochrany svědků, příp. dalších osob má v Konvenci spíše obecnou povahu, která je vyjádřena zejména v čl. 24, kde Konvence ukládá státům povinnost přijmout v rámci svých možností vhodná opatření k účinné ochraně svědků v trestním řízení, kteří podají svědectví v souvislosti s trestnými činy upravené v Konvenci, a popř. i jejich rodinným příslušníkům nebo jiným osobám jim blízkým, a to před potenciální odvetou nebo zavražďováním. Příkladem uvádí opatření, které státy mohou aplikovat, aniž by jimi byla dotčena práva obžalovaného, včetně práva na řádný soudní proces, a to:

- a) stanovení postupů v oblasti fyzické ochrany chráněných osob, jako například jejich přemístění (v rozsahu nezbytném a proveditelném), popřípadě zákaz nebo

omezení zveřejňování informací v souvislosti s totožností a místem pobytu takovýchto osob nebo

- b) zavedení pravidel důkazního řízení, která svědkovi umožní poskytnout svědectví způsobem, který zajišťuje bezpečnost svědka, a to například umožněním podání svědectví při využití komunikačních technologií typu videa či jiných adekvátních prostředků.

6. 3. Ochrana svědka podle zákona o Policii ČR

Poskytnutí zvláštní pomoci a ochrany podle zákona č. 137/2001 Sb., je možné jen tehdy, pokud nelze bezpečnost osoby zajistit jiným způsobem (§ 1 odst. 2). Poskytnutí ochrany a pomoci je tedy považováno jako nadstandardní způsob zajištění ochrany a bezpečnosti osob, který je vybudován na zásadě subsidiarity. Zákon o zvláštní ochraně svědka není jediným zákonem, který upravuje ochranu svědků. V určitém směru se podobné problematiky dotýká ještě zákon o Policii České republiky (č. 273/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a zákon o trestním řízení soudním neboli trestní řád (č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Ustanovení § 2 zákona o Policii ČR sice přikazuje příslušníkům policie chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu a každý má právo obrátit se na policistu a policejní útvary s žádostí o pomoc. Tato ustanovení ale nelze vztáhnout na významem užší, časově, finančně a personálně náročnější ochranu svědků jakožto ochranu nadstandardně pojatou mířící nad rámec běžné činnosti policie.⁵⁴ Všem vyjmenovaným chráněným subjektům slouží policie nestranně a v obecném zájmu, tzn. chrání veřejnost, nikoli jednotlivé osoby.

Nicméně v § 50 v zákoně o Policii ČR je vymezen okruh osob, kterým lze poskytnou tzv. krátkodobou ochranu, a když není vázána na účast těchto osob v trestním řízení a je mnohem širší než v zákoně o zvláštní ochraně svědka. Především půjde o osoby, které nesplňují požadavky pro zařazení do programu zvláštní ochrany dle zákona o zvláštní ochraně svědka, ale jsou u nich dány okolnosti, které umožňují, aby jim byla poskytnuta krátkodobá ochrana dle zákona o Policii ČR. O této ochraně je tedy možno uvažovat jako o určitém

---

⁵⁴ Stejně uvádí i důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, tisk Poslanecké sněmovny č. 697.

mezistupni mezi obecnou ochranou všech a ochranou každé osoby v rámci plnění působnosti a úkolů policie na straně jedné a zvláštní ochranou svědka na straně druhé. Krátkodobou ochranou osoby jsou opatření zahrnující fyzickou ochranu, dočasnou změnu pobytu osoby, použití zabezpečovací techniky a poradensko – preventivní činnost (§ 50 odst. 1). Krátkodobou ochranu poskytují krajská ředitelství policie prostřednictvím svých součástí a Útvar ochrany ústavních činitelů.

Krátkodobou ochranu policie poskytuje jenom v odůvodněných případech osobě, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí (odůvodňuje-li to situace, lze ochranu poskytnout i osobám blízkým osobě, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí), a současně ji nelze poskytnout zvláštní ochranu osob⁵⁵ nebo tato osoba není ústavním činitelem či osobou chráněnou podle příslušných mezinárodních dohod, anebo osoba nesplňuje podmínky pro poskytnutí ochrany osobě pověřené výkonem rozhodnutí.⁵⁶

Krátkodobou ochranu lze poskytnout jen se souhlasem osoby, které má být ochrana poskytnuta (§ 50 odst. 2).

V návaznosti na poskytování krátkodobé ochrany je policista oprávněn provést prohlídku osoby, zavazadla, věci, dopravního prostředku nebo objektu nacházejících se v prostoru, ze kterého by bylo možno ohrozit bezpečnost chráněné osoby, a prohlídku takového prostoru a ověřit dodržení hygienických limitů ukazatelů pitné vody, potravin a pokrmů, jakož i splnění hygienických požadavků na výkon epidemiologicky závažných činností, jestliže jich má být užito pro potřeby chráněné osoby (§ 49 odst. 2).

V případě bezprostředně hrozícího útoku na život nebo zdraví osoby poskytne policista této osobě předběžně fyzickou ochranu a informuje o tom útvar policie příslušný k zajišťování krátkodobé ochrany osob (§ 50 odst. 3). Toto ustanovení se použije v situaci, kdy bezprostředně hrozí útok na život nebo zdraví osoby a není tak čas na zjišťování, zda jsou splněny podmínky pro poskytování krátkodobé ochrany.

6. 4. Ochrana svědka podle trestního řádu (institut utajeného svědka)

Institut utajeného (taktéž označovaného jako anonymního) svědka upravený trestním řádem v § 55 odst. 2 zaručuje ochranu utajením totožnosti a podoby svědka (a osoby jemu blízké) v souvislosti s podáním svědectví (tzn. při výslechu a jiných procesních úkonech), nelze-li ochranu svědka spolehlivě zajistit jiným způsobem (zásada subsidiarity použití) a

---

⁵⁵ Zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením.

⁵⁶ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 197 s.

svědkovi v souvislosti s podáním svědeckví zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení jeho základních práv.

Svědka je poučen o právu požádat o utajení své podoby a podepsat protokol pod smyšleným jménem a příjmením, pod kterým je pak veden. Pokud svědek s utajením souhlasí – jeho jméno, příjmení a další jeho osobní údaje (např. zaměstnání, adresa bydliště atd.) se do protokolu nezapíší, ale jsou souběžně vedeny v odděleném zvláštním spise, kde jsou skutečné údaje uvedeny, a ke kterému mají přístup jen orgány činné v trestním řízení v dané trestní věci, ve které byl svědek vyslechnut. Zvláštní spis se označí příslušným stupněm utajení. Utajením jsou myšlena opatření směřující k tomu, aby se o těchto skutečnostech nedověděly nepovolané osoby. V přípravném řízení přichází v úvahu utajení podoby svědka zejména při úkonech rekonstrukce, rekonstrukce nebo vyšetřovacího pokusu, kdy svědek přichází do styku přímo s obviněným nebo jeho obhájcem.

Účastní-li se obhájce výslechu svědka, jehož totožnost je z důvodů § 55 odst. 2 utajena, je policejní orgán povinen přijmout opatření, která znemožňují obhájci zjistit skutečnou totožnost svědka (§ 165 odst. 2). Zde došlo ze strany zákonodárce k nedostatku, vzhledem k tomu, že opomněl uvést k utajení totožnosti svědka i jeho podobu, ač v § 55 odst. 2 tyto dva identifikační faktory rozlišuje a uvádí.

Pominou-li důvody pro utajení podoby svědka a oddělené vedení osobních údajů svědka, orgán, který v té době vede trestní řízení, připojí tyto údaje k trestnímu spisu a podoba svědka ani údaje o jeho totožnosti se nadále neutajují (§ 55 odst. 2 poslední věta). K odkrytí utajované identity svědka orgán nevydává žádné rozhodnutí, proti kterému by svědek mohl podat stížnost. Vše spočívá na úvaze orgánu, který právě vede řízení v dané věci, na což je jako na značný nedostatek právní úpravy poukazováno.

V případě obviněného, poškozeného, zúčastněné osoby, jejich obhájců a zmocněnců je jejich právo nahlížet do spisů vyloučeno u osobních údajů utajového svědka (§ 65 odst. 1).

Po skončení vyšetřování předá policejní orgán zapečetěnou obálku s údaji o totožnosti utajovaného svědka státnímu zástupci jako přílohu vyšetřovacího spisu.⁵⁷

Jakmile se daná trestní věc dostala do soudního stádia řízení, soud sám posuzuje oprávněnost použití institutu utajového svědka, a není tedy vázán rozhodnutím policejního orgánu ani státního zástupce z přípravného řízení. Sám nezávisle zhodnotí oprávněnost a zákonnost použití utajení totožnosti a podoby svědka. Shledá-li soud, že podmínky pro utajení svědka jsou splněny aplikuje ustanovení § 183a odst. 4: kdy předseda senátu dbá o

---

⁵⁷ MARINI, Michael. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. Praha: Linde Praha, a. s., 2008. 67 s

ochranu svědků a osob jim blízkých, kterým v souvislosti s podáním svědeckví hrozí újma na zdraví, smrt nebo jiné vážné nebezpečí, a je-li to třeba i o utajení jejich totožnosti, popřípadě podoby. Pokud je třeba zajistit ochranu těchto osob i po podání svědeckví, předseda senátu učiní po ukončení výslechu bezodkladně všechna potřebná opatření. V nezbytných případech požádá o ochranu uvedených osob orgány Policie České republiky. § 209 odst. 1 upravuje postup soudu při provádění důkazu výpovědi svědka v hlavním líčení, kdy předseda senátu učiní opatření, která znemožní zjistit skutečnou totožnost svědka.

Soud v odsuzujícím rozsudku je povinen uvést důvody, které vedly orgány činné v trestním řízení k nutnosti aplikace institutu utajeného svědka. Absence odůvodnění by zakládala porušení práva obviněného na spravedlivý proces.

Aplikace institutu utajeného svědka musí být navíc dostatečně odůvodněna zjištěnými skutečnostmi, z nichž vyplývá vyšší stupeň pravděpodobného ohrožení, které je způsobilé negativně ovlivnit výpověď svědka; obecné obavy nebo konkrétně nepodložený strach svědka ani nebezpečí hypoteticky vyvozené z povahy stíhané trestné činnosti nemohou založit uplatnění institutu podle § 55 odst. 2.

Zákon rozlišuje dva typy ohrožení osob, a to:

- 1) hrozbu újmy na zdraví (fyzickou újmu, kdy jde nejen o těžkou újmu na zdraví, ublížení na zdraví, ale i o jakoukoli další lehčí formu újmy na zdraví, včetně újmy psychické),
- 2) a jiné vážné nebezpečí porušení základních práv (zde jsou myšlena jiná základní práva než je právo na zdraví; zejména ta, která zaručuje Listina základních práv a svobod, jako je právo na ochranu osobnosti, právo na nedotknutelnost osoby, právo vlastnické atd.).

Zákonnými předpoklady pro utajení totožnosti a podoby svědka tedy jsou:

- zřejmé ohrožení svědka nebo osoby jemu blízké vážným nebezpečím porušení jejich základních práv,
- souvislost ohrožení svědka nebo osoby jemu blízké s podáním svědeckví,
- existence konkrétní zjištěné okolnosti dokládající toto ohrožení svědka nebo osoby jemu blízké,
- nemožnost spolehlivě zajistit ochranu svědka nebo osoby jemu blízké jiným způsobem.⁵⁸

---

⁵⁸ SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F. K možnostem a limitům využití institutu utajených svědků. *Trestní revue*, 2003, roč. 2, č. 2, s. 38.

Za osoby blízké je nutno považovat příbuzné v řadě přímé, sourozence, manžela a partnera. Jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní (§ 116 obč. zákoníku).

Sám o sobě tento institut poskytuje omezenější míru ochrany, než bylo původně zamýšleno a přijatá opatření se vztahují pouze na dobu trvání trestního řízení, tzn. institut utajeného svědka se nevztahuje na osoby podávající vysvětlení, protože se nenacházejí v procesním postavení svědka. Totožnost takové osoby je utajena až od chvíle, kdy vypovídá jako svědek, což považují za významný nedostatek této úpravy. Není proto neobvyklé, že informace o pravé totožnosti svědka/osoby podávající vysvětlení unikne ze spisů vedených orgány činnými v trestním řízení, ať už je to následek pochybení samotného orgánu nebo neopatrnosti svědka samého při podání výpovědi. Totožnost svědka může být odhalena i z pouhého obsahu podané svědecké výpovědi.

Dalším z problémů při aplikaci institutu utajeného svědka je zajištění práva obviněného na spravedlivý a řádný proces (čl. 36 odst. LZPS) a práva na obhajobu (čl. 40 odst. 3 LZPS) v případech, kdy obžaloba je postavena na výpovědi jediného svědka, jehož totožnost z obavy o jeho život a zdraví byla utajena. Obviněný má tak omezenou možnost se vyjádřit k jeho osobě a jeho věrohodnosti. V řadě případů může být omezena i možnost obviněného zpochybnit nebo vyvrátit jeho skutková tvrzení. Právo obviněného na spravedlivý a řádný proces tak vyžaduje, aby byla zachována rovnováha mezi zájmy svědka a zájmy obviněného, kdy odsouzení nemůže být založeno výlučně ani v převážné míře na anonymní výpovědi utajeného svědka, jak ostatně dokládá judikatura Evropského soudu pro lidská práva (např. *Krasniki v. Česká republika* nebo *Van Mechelen et al. v. Holandsko*) i judikatura Ústavního soudu ČR (srov. III. ÚS 499/04 a N 36/40 SbNU 303). A v každém případě je třeba dbát, aby zásah do obhajovacích práv byl pokud možno minimální

I nezákonné přiznání statutu utajeného svědka osobě, které nepřísluší, zakládá porušení práva obviněného na obhajobu. Je očividné, že využití institutu utajeného svědka je na hraně s uplatněním principu kontradiktornosti trestního řízení a rovnosti stran, a jak vyplývá z judikatury Evropského soudu pro lidská práva, výpovědi utajených svědků může být využíváno jen ve spojení s dalšími důkazy a při zajištění dostatečné kompenzace překážek, na které naráží obhajoba při použití anonymních svědectví.⁵⁹

---

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 380 s.

6. 5. Zákon o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením

Jak již bylo výše řečeno, cílem zákona o zvláštní ochraně svědka je upravit poskytování zvláštní ochrany a pomoci svědku a dalším osobám, kterým v souvislosti s trestním řízením zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí, přičemž na poskytnutí zvláštní ochrany a pomoci není právní nárok (§ 1 odst. 4). Institut ochrany svědka je nepochybně nákladnou záležitostí a značnou zátěží pro státní rozpočet, z tohoto hlediska lze pochopit určité limity při jejím poskytování, totiž že nebude zařazen do systému ochrany kdokoli, jen z toho důvodu, že o ni požádá.

Za ohroženou osobu se považuje osoba, která podala nebo má podat vysvětlení, svědeckou výpověď nebo vypovídala či má vypovídat jako obviněný anebo jinak pomáhala nebo má pomoci podle ustanovení trestního řádu k dosažení účelu trestního řízení, nebo je znalcem, tlumočnickem anebo obhájcem, pokud obviněný, kterého jako obhájce zastupuje, vypovídal nebo má vypovídat, aby pomohl k dosažení účelu trestního řízení, anebo je osobou blízkou osobám výše uvedeným (§ 2 odst. 1).

Do osob ohrožených (tzn. hrozí jim újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí) se započítává nejenom svědek a osoby jemu blízké (zahrnuje i svědka obhajoby), ale zákon se vztahuje také na znalce, tlumočnicka, obhájce obviněného a obviněného a jim blízké osoby (srov. úpravy v § 55 odst. 2 tr. řádu, kdy je chráněna pouze osoba svědka a jemu blízké osoby) a dále osoby, které pomáhaly nebo mají pomoci k dosažení účelu trestního řízení (vymezení této kategorie ohrožených osob je nejasné, z důvodu konečného neakceptování původního návrhu zákona, který do okruhu ohrožených osob zahrnoval také soudce, státní zástupce, policisty a další zaměstnance orgánů činných v trestním řízení).

Poskytnutí ochrany se vztahuje na celý úsek od podání vysvětlení, až do skončení trestního řízení (za svědka je považována i osoba, která podala nebo má podat vysvětlení). Není vyloučena ani ochrana osoby v údobí po skončení trestního řízení. Osobou obviněného, který má pomoci k dosažení účelu trestního řízení je myšlen především pachatel trestné činnosti ve prospěch organizované zločinecké skupiny jako osoba, která je schopná orgánům činným v trestním řízení dopomoci k odhalení dalších pachatelů organizované zločinecké skupiny a rozkrytí jejich činnosti, což vidím jako nepochybný přínos v úsilí s bojem proti fenoménu organizovaného zločinu.

Osobami blízkými má zákon na mysli příbuzné v linii přímé (potomky a předky ohrožené osoby), v linii pobočné – sourozence (plnorodé, neplnorodé) a manžela (včetně

registrovaného partnera), za předpokladu, že manželství/partnerství trvá. Dále jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní (§ 116 obč. zákoníku).

Chráněnou osobou se ohrožená osoba stává až faktickým zařazením do ochranného programu (§ 2 odst. 2).

Zvláštní ochrana a pomoc je soubor opatření, která se navzájem nevylučují a zahrnují osobní ochranu, přestěhování chráněné osoby včetně příslušníků její domácnosti a pomoc chráněné osobě za účelem jejího sociálního začlenění v novém prostředí, zastírání skutečné totožnosti chráněné osoby a prověřování dodržování podmínek poskytování zvláštní ochrany a pomoci (§ 3 odst. 1).

Zvláštní ochranu a pomoc poskytuje Policie České republiky a Vězeňská služba České republiky. Vězeňská služba může vykonávat působnost jen k opatřením osobní ochrany a opatření zastírání skutečné totožnosti osoby. Policie a vězeňská služba jsou povinny při plnění úkolů podle tohoto zákona si navzájem pomáhat (§ 3 odst. 2).

Orgány veřejné správy jsou povinny v rozsahu nezbytném k dosažení účelu tohoto zákona s policií a vězeňskou službou při výkonu zmíněných opatření spolupracovat. K zastírání skutečné totožnosti chráněné osoby lze vytvořit legendu o jiné osobní existenci a zavést osobní údaje vyplývající z této legendy do informačních systémů provozovaných podle zvláštních zákonů. Tyto údaje se zvláště neoznačují a ani se nevedou odděleně od ostatních osobních údajů (§ 3 odst. 3).

Zvláštní ochrana a pomoc spočívá ve třech formách na sebe navzájem navazujících opatření (osobní ochrana, přestěhování chráněné osoby včetně přestěhování příslušníků její domácnosti a pomoc chráněné osobě za účelem jejího sociálního začlenění v novém prostředí, zastírání skutečné totožnosti chráněné osoby). Tyto formy ochrany a pomoci budou poskytovány samostatně nebo v kombinaci s jinými dle aktuální potřeby.

Osobní ochrana, jak uvádí důvodová zpráva k návrhu zákona o zvláštní ochraně svědka, bude spočívat v nepřetržité nebo periodické přítomnosti policistů v bezprostřední blízkosti chráněné osoby, jejího obydlí, nebo v nepřetržitém či periodickém sledování chráněné osoby a prostředí, v němž se zdržuje. Lze si obtížně představit, že tato forma ochrany bude osobě poskytována až do konce života, i když by si to nepochybně přála. V tomto případě jednou z dalších možností je využití jiné formy zvláštní ochrany a pomoci, a to přestěhování chráněné osoby včetně přestěhování příslušníků její domácnosti a pomoc chráněné osobě za účelem jejího sociálního začlenění v novém prostředí. Přestěhováním dojde k utajení jejich nového pobytu, a tím zamezení nezákonnému nátlaku na ně ze strany

pomstychtivých obviněných a jejich kompliců. Přestěhování je výrazný zásah do života celé rodiny i jednotlivých osob. K usnadnění nutné adaptace jsou orgány státní správy, samosprávy a policie povinny poskytnout všestrannou pomoc.

Nejzávažnější formou ochrany je zastření skutečné totožnosti chráněné osoby, které bude spočívat ve vytvoření legendy o jiné osobní existenci a v zavedení osobních údajů vyplývajících z této legendy do informačních systémů. Tím dojde ke změně identity osob, jejichž totožnost bude zastírána.

Podnětem k zařazení do programu ochrany může být žádost ohrožené osoby, která pomohla nebo má pomoci k dosažení účelu trestního řízení. Jiný podnět může vyplynout z poznatků policie, soudu nebo státního zástupce. V takovém případě policie přezkoumá situaci a zhodnotí stupeň nebezpečí. Pokud policie učiní závěr, že bezpečnost osoby je třeba chránit postupem podle zákona o zvláštní ochraně svědka, projedná s ohroženou osobou použití, podmínky a způsob výkonu opatření dle tohoto zákona. Až poté, co ohrožená osoba vyjádří souhlas se způsobem a podmínkami poskytování zvláštní ochrany a pomoci včetně zpracovávání a využívání jejích osobních údajů, teprve potom ministr vnitra schválí návrh policie na poskytnutí zvláštní ochrany a pomoci (celý proces může trvat i několik týdnů).

Těžce pochopitelná je určitá volnost úvahy jediné osoby (v zákoně uvedený ministr vnitra) v tom, zda svědkovi poskytne ochranu a pomoc či nikoli. Podle mého názoru by měl mít každý svědek, který splní všechny podmínky stanovené zákonem, nárok na zvláštní ochranu a pomoc. Nehledě na nesporné finanční meze při plošném udělování tohoto institutu.

Jako další slabinu vidím v autokratickém rozhodnutí jediné osoby, byť tou osobou je ministr vnitra. Z tohoto pohledu bych volila vhodnější řešení, které bylo uvedeno ve věcném záměru návrhu zákona o zvláštní ochraně svědka, kdy by o návrhu na zařazení do programu ochrany osob rozhodovala komise jakožto samostatný a nezávislý orgán.

Soudce nebo státní zástupce podávají takový návrh prostřednictvím ministra spravedlnosti (§ 4 odst. 1).

Souhlas se vyžaduje před podáním návrhu na poskytování zvláštní ochrany a pomoci ministru vnitra. To neplatí, jde-li o návrh soudce nebo státního zástupce. Ohrožená osoba musí být policií přiměřeně svému věku a rozumovým schopnostem informována o nebezpečí, které jí hrozí, seznámena se způsobem a podmínkami poskytování zvláštní ochrany a pomoci a s povinnostmi stanovenými v tomto zákoně. Dále musí být upozorněna, že skutečnosti týkající se zvláštní ochrany a pomoci jsou utajovány podle zvláštního zákona (§ 4 odst. 2).

Hrozí-li ohrožené osobě nebezpečí bezprostředně, policie se souhlasem policejního prezidenta, a vykonává-li ohrožená osoba vazbu nebo trest odnětí svobody, vězeňská služba

se souhlasem generálního ředitele vězeňské služby poskytne zvláštní ochranu a pomoc ještě před tím, než ministr návrh na poskytnutí zvláštní ochrany a pomoci schválí. V těchto případech lze zvláštní ochranu a pomoc dočasně poskytovat i bez souhlasu ohrožené osoby, jestliže přechodně zhoršený zdravotní stav neumožňuje souhlas dát (§ 4 odst. 3).

Je-li ohroženou nebo chráněnou osobou osoba nezletilá nebo osoba, která byla rozhodnutím soudu zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům byla rozhodnutím soudu omezena, souhlas dává její zákonný zástupce (§ 5 odst. 1). Pokud by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi ohroženou nebo chráněnou osobou a zákonným zástupcem, souhlas k poskytnutí zvláštní ochrany a pomoci lze vyžádat jen od zvláštního zástupce nebo opatrovníka (§ 5 odst. 3). Do doby než zákonný zástupce, zvláštní zástupce nebo opatrovník dá souhlas, lze vykonávat jen osobní ochranu (§ 5 odst. 4).

K zajištění účinnosti zvláštní ochrany je nezbytné, aby chráněná osoba dodržovala podmínky poskytování zvláštní ochrany a pomoci, řídila se pokyny příslušníků policie a příslušníků vězeňské služby, informovala bezodkladně policisty a příslušníky vězeňské služby o všech nových skutečnostech a změnách, které mohou být významné pro postup policie a vězeňské služby (§ 6). Porušením těchto podmínek může osoba ohrozit nejen život svůj a svých blízkých, ale i policistů, kteří ji zajišťují ochranu. V krajním případě jejich porušení může vést až k ukončení poskytování zvláštní ochrany a pomoci.

Poskytování zvláštní ochrany a pomoci se ukončí, jestliže chráněná osoba vezme písemně zpět svůj souhlas se způsobem a podmínkami poskytování zvláštní ochrany a pomoci (§ 7 odst. 1). Takové ukončení zvláštní ochrany a pomoci není vázáno na souhlas ministra vnitra. Ustanovení vychází z předpokladu, že zvláštní ochranu a pomoc nelze poskytovat v rozporu s vůlí chráněné osoby do jejichž práv bylo ochrannými opatřeními zasaženo.

Ministr na návrh policie rozhodne o ukončení zvláštní ochrany a pomoci, jestliže nebezpečí, které chráněné osobě hrozilo, pominulo (§ 7 odst. 2).

Ministr může na návrh policie rozhodnout o ukončení zvláštní ochrany a pomoci, jestliže chráněná osoba odmítla pomáhat k dosažení účelu trestního řízení, v jehož souvislosti byla zvláštní ochrana a pomoc poskytována, nebo se v době, po kterou jí je poskytována zvláštní ochrana a pomoc, dopustila jednání odůvodňujícího její trestní stíhání pro úmyslný trestný čin, nebo neplní povinnosti chráněné osoby, anebo poruší povinnost zachovávat tajnost utajovaných informací (§ 7 odst. 3).

Na řízení o ukončení zvláštní ochrany a pomoci podle § 7 odst. 2 a 3 se použijí obecné předpisy o správním řízení s výjimkou ustanovení o opravných prostředcích. Proti rozhodnutí ministra vnitra je možno podat do 15 dnů ode dne doručení u soudu opravný prostředek, který

má odkladný účinek. Prominutí zmeškání lhůty k podání opravného prostředku není možné (§ 7 ods. 4).

Snahy zákonodárce o zlepšení ochrany poskytované svědkům a dalším osobám v souvislosti s trestním řízením po přijetí zákona o zvláštní ochraně svědka, nového zákona o Policii ČR a novel trestního řádu jsou nepochybným přínosem, ale přes veškerou snahu nelze hovořit o poskytované ochraně jako o ochraně absolutní – které ani není možné dosáhnout s ohledem na dodržení práva obviněného na spravedlivý proces. Ochrana svědků je ochranou nepostradatelnou vzhledem k osobní oběti, kterou osoba svědčící přináší a je povinností státu, jeho orgánů a v jejich zájmu garantovat a následně poskytnout ochranu v co nejširším rozsahu. Od osoby – svědka je v souvislosti s trestním řízením zákonem vyžadována nebývalá míra odvahy v rámci zákonné povinnosti svědčit, kdy svědek je povinen být příslušným orgánům plně k dispozici, účastnit se jednání před soudem a v nejlepším případě tak pomoci usvědčit pachatele. Z těchto důvodů bude nutné poskytnout zvláštní ochranu a pomoc, jak je uvedeno v zákoně o zvláštní ochraně svědka, bez vyčkávání na souhlas vydaný ministrem vnitra.

Krokem správným směrem bylo dozajista také přijetí úpravy institutu spolupracujícího obviněného do našeho právního řádu jako dalšího z motivačních prvků k podání zásadních svědeckví. Komplexní úprava ochrany svědků by se měla stát jednou z priorit státu, potažmo zákonodárce v boji s organizovaným zločinem a jinými formami závažné trestné činnosti, protože se jedná o zájem celé společnosti.

7. INSTITUT KORUNNÍHO SVĚDKA

7. 1. Obecný výklad

Označení korunní svědek má svůj původ v angličtině. Termínem King's evidence nebo Quenns' evidence se v Anglii a Severním Irsku značí takový důkaz, o který se opírá trestní obžaloba podávaná státem neboli korunou. Tímto termínem je také označován svědek, který se rozhodl vypovídat ve prospěch obžaloby. Koncem 20. století byl termín převzat právní teorií a legislativou evropského kontinentálního systému trestního práva, ovšem ve významově užším smyslu.⁶⁰ Terminus technicus korunní svědek se zpravidla používá v odborné literatuře, v publicistice, sdělovacích prostředcích a v politických diskuzích, ale v textech zákonů se objevuje sporadicky.⁶¹

V českém trestním právu jediným institutem, který určitým způsobem motivuje členy zločineckých organizací k tomu (a vzdáleně je institutu korunního svědka podoben), aby tyto struktury opustili a začali spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení při odhalování a vyšetřování jejich trestné činnosti, je institut spolupracujícího obviněného účinný na našem území od 1. ledna 2010.

Legislativní kroky českého zákonodárce směřující k přijetí institutu korunního svědka dospěly až do bodu, kdy Poslanecká sněmovna v květnu roku 2010 schválila tzv. protikorupční balíček bývalého ministra vnitra Martina Peciny, který obsahoval soubor novelizací tří zákonů (a to trestního řádu, trestního zákoníku a daňového řádu). Obsahem novel bylo v první řadě zavedení institutu korunního svědka, dále úprava již existujícího institutu spolupracujícího obviněného a nakonec úprava institutu tzv. protikorupčního agenta. Navrhovaný balíček v červnu 2010 pohřbila horní komora Parlamentu tím, že jej zamítla pro jeho spornost a nemožnost jej změnit - protože nově obsazená Sněmovna vzešlá z voleb, by se jím už zabývat nemohla.

Zavedením institutu korunního svědka zákonodárce sleduje snahu o doplnění a zkvalitnění stávající ochrany před organizovanou trestnou činností poskytovanou zákonem č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a úpravy institutu anonymního svědka obsaženou zejména v ustanoveních § 55 odst. 2 a § 209 trestního řádu a již účinným institutem spolupracujícího obviněného v ustanovení § 178a trestního řádu.

---

⁶⁰ MUSIL, Jan. Korunní svědek – ano či ne? *Trestní právo*, 2003, roč. 8, č. 4, s. 21.

⁶¹ Tamtéž, s. 21.

Speciální právní úpravu dotýkající se této problematiky předjímá rovněž i mezinárodní úprava v čele s Úmluvou OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu přijatou v Palermu v prosinci 2000, která vyzývá státy, aby podporovaly osoby, které se podílely na spáchání závažné trestné činnosti a jsou o tom ochotny poskytnout významné informace.

Potenciální přijetí institutu korunního svědka by bylo také plně v souladu s Rezolucí Rady Evropské Unie č. 497Y0111 (01), o jednotlivcích, kteří spolupracují při soudním řízení v boji proti mezinárodně organizovanému zločinu ze dne 20. prosince 1996, kdy Rezoluce vyzývá všechny členské státy k přijetí vhodných opatření k ochraně všech osob, které spolupracují s orgány činnými v trestním řízení při odhalování a vyšetřování zvláště závažné trestné činnosti související s trestnou činností zločineckých organizací, aby povzbuzovali jednotlivce, kteří byli nebo jsou členy těchto skupin nebo se podíleli na trestných činech takových skupin nebo organizací, aby spolupracovali při soudním řízení. Bývalým členům zločinecké organizace, kteří se od ní odkloní a učiní vše proto, aby předešli dalšímu provádění zločinné činnosti nebo poskytnou policii a soudním orgánům pomoc při shromažďování důkazů, by měly členské státy zajistit vhodnou ochranu.

7. 2. Pojem a charakteristika institutu korunního svědka

Korunním svědkem je spolupachatel nebo účastník na trestném činu, který disponuje kvalitativním i kvantitativním množstvím takových informací, které jsou způsobilé zásadní měrou pozitivně ovlivnit výsledek vyšetřování o zvláště závažné úmyslné trestné činnosti, zejména takové, která je spojena s činností organizovaného zločinu nebo trestné činnosti spojené s terorismem, a za tímto účelem tato osoba uzavře s orgány činnými v trestním řízení formální dohodu o tom, že bude pravdivě vypovídat ve prospěch obžaloby, čímž přispěje k odhalení páchané trestné činnosti nebo usvědčení jiného spolupachatele, popř. účastníka. Za svou spolupráci s orgány činnými v trestním řízení a při splnění zákonem stanovených podmínek má nárok na určitou míru benevolence ze strany těchto orgánů, např. poskytnutím privilegia nestíhatelnosti, úplné beztrestnosti či zmírnění trestu nebo jiných výhod.

Mezi hlavní principy institutu korunního svědka patří zefektivnění objasňování zvláště závažných zločinů páchaných členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, tak aby osoby podílející se na činnosti těchto skupin byly pozitivně motivovány ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, což ve svém důsledku má usnadnit vyšetřování tohoto druhu trestné činnosti, při kterém je – s ohledem na vysokou míru konspirace a latence často spojen se závazkem

mlčenlivosti – zpravidla nedostatek důkazů k usvědčení osob organizujících nebo řídicích takovou zvlášť závažnou trestnou činnost.

Podstatou vztahu mezi pachatelem a státem (zastoupeným orgány činnými v trestním řízení) je vztah vybudovaný na základě reciprocity, ve kterém se pachatel zavazuje k poskytnutí pravdivých, relevantních a úplných informací, které dovedou trestně činné orgány k usvědčení ostatních spolupachatelů a usnadní tak důkazní pozici obžaloby. Jde o zákonem posvěcené zvýhodnění jedné z procesních stran na úkor druhé, kterým se stát zaručuje, že osobě korunního svědka poskytne určitá privilegia, na které by jinak jako pachatel trestného činu neměl nárok. Přičemž nelze na neuložení sankce nahlížet, jako na schvalování protiprávní jednání samotným státem.

V roli korunního svědka tak vystupuje osoba, která páchala závažnou trestnou činnost, ale ať už z jakékoli osobní pohnutky (dobrovolně nebo čistě ze zjištěných důvodů) se rozhodla vypovídat o skutečnostech, o kterých se dozvěděla v souvislosti s trestnou činností organizované zločinecké skupiny (popř. teroristické skupiny). Tyto interní informace by za jiných okolností byly pro vyšetřující orgány legálními prostředky dostupné jen obtížně. Půjde zejména o informace a důkazy, které by se získávaly časově, finančně i personálně náročnějším i nákladnějším procesem. Proto by měl mít zákonodárce zájem na přilákání takovýchto osob, které by byly ochotny překonat bariéru mlčenlivosti, přistoupily by na nabízené úlevy a vypověděly pravdu. K tomu je ale potřeba vypracovat a zajistit takové podmínky (např. program na ochranu svědků), které by byly pro pachatele lákavé a dostatečně určité, na které by pro něj bylo výhodné přistoupit, a to i přes značná rizika, která mu hrozí za vyzrazení ze strany jiných členů organizace.

Státní orgán jako osoba stojící mimo organizovaný zločin má jen omezené šance a možnosti ke sběru relevantních informací ohledně trestné činnosti organizované zločinecké skupiny. Je proto nezbytné vytvořit takový institut, který by tuto nevýhodu byl schopen překlenout a mezery ve znalostech tak vyplnil. Je ale třeba mít na paměti, že výpověď osoby pachatele nelze brát jako stoprocentně věrohodnou ani bezpochyby danou. A to zejména vzhledem k její předchozí kriminální minulosti, a ani nelze u takové osoby očekávat dosažení jakékoli altruistické motivace nebo dokonce převýchovného efektu,⁶² která by snad orgánům činným v trestním řízení pomáhala ze své dobré vůle. Pochyby o schopnosti nebo vůli pachatele podat věrohodnou výpověď/důvěryhodné informace, jsou tím nejkritizovanějším problémem směřujícím proti zavedení tohoto institutu. Korunní svědek má mnoho motivů

---

⁶² MUSIL, Jan. Korunní svědek – ano či ne? *Trestní právo*, 2003, roč. 8, č. 5, s. 9.

k tomu, aby nevyprávěl pravdu. Svou výpověď se může chtít zavděčit soudu a dokázat, že si zaslouží stran soudu speciálního zacházení nebo odpovědnost za trestnou činnost se bude snažit svést na jiného, popř. svou výpověď pojme jako pomstu v rámci „vyřizování účtů“.⁶³

Určitou nevýhodou, která může být potenciálním svědkem vnímána jako překážka při rozhodování, zda-li jít vypovídat o skutečnostech souvisejících s trestnou činností organizované zločinecké skupiny či nikoli, je nejistota pramenící z údobí před definitivním udělením statusu korunního svědka. Nikdo a nic pachateli dopředu stoprocentně nezaručí, že pokud podá výpověď, kterou se de facto přiznává ke spáchání velmi závažné trestné činnosti, že daný orgán akceptuje jeho výpověď a nabízené výhody spadající pod statut korunního svědka mu poskytne. Definitivní přiznání výhod je zákonem vázáno na splnění určitých předpokladů (např. vztahu a poměru mezi závažností trestného činu, pro který bude pachatel stíhán a trestným činem, v rámci kterého mu má být přiznán statut korunního svědka; míru účasti pachatele na objasňované zvláště závažné trestné činnosti; přihlédne se k osobě potencionálního svědka a okolnostem případu; míře zavinění a jeho podílu na trestném činu, ke kterému se pachatel doznal; následkům, které svým jednáním způsobil⁶⁴), jejichž posouzení je věcí volného uvážení ze strany státních orgánů.⁶⁵ Pokud by orgán uvážil, že pachatel nesplňuje podmínky pro jeho udělení, pachatel by se najednou ocitl v nezáviděníhodném postavení a jeho sebeobviňující výpověď by se tak obrátila proti němu.

Nejistota pachatele, zda skutečně dosáhne očekávaných výhod nebo zda si naopak sám nepřitíží, nepochybně snižuje motivační efekt institutu korunního svědka a je pravděpodobně jedním z hlavních důvodů proč je v praxi málo využíván.⁶⁶

Účinný boj s kriminalitou obecně (ne jenom se závažnými formami trestné činnosti) vyžaduje určité ústupky a „oběti“ ze strany státu i jeho občanů. To zahrnuje i ústupky na poli dodržování základních práv a svobod a principů, na nichž je založeno trestní řízení v právním státě. Zakotvením institutu korunního svědka dojde do určité míry k otupení některých ústavně zakotvených zásad. U zásady rovnosti občanů (čl. 1 LZPS) a rovnosti všech účastníků řízení (čl. 37 odst. 3 LZPS) je oslabení ústavních principů nejmarkantnější. Korunní svědek se v porovnání s bývalými spolupachateli nachází v privilegovaném postavení, přestože všichni páchali tutéž trestnou činnost a těžili z ní - tudíž by podle spravedlivých měřítek měli být i všichni společně potrestáni. Také osoba poškozeného by mohla přijít zkrátka – přišla by o

---

⁶³ MUSIL, Jan. Korunní svědek – ano či ne? *Trestní právo*, 2003, roč. 8, č. 5, s. 12.

⁶⁴ Vládní návrh zákona o protikorupčních opatřeních č. 1015, rok 2010. Dostupné na: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/33315/28173>.

⁶⁵ MUSIL, Jan. Korunní svědek – ano či ne? *Trestní právo*, 2003, roč. 8, č. 5, s. 9-10.

⁶⁶ Tamtéž, s. 10.

satisfakci ve formě odsouzení a potrestání pachatele trestného činu a možného nároku na náhradu škody. Zakotvením institutu korunního svědka dojde navíc k prolomení dalších dvou důležitých zásad trestního řízení, a to zásady legality (zakotvené v § 2 odst. 3 tr. řádu, která říká, že státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy o nichž se dozví, nejsou-li dány zákonné překážky) a oficiality (§ 2 odst. 4 tr. řádu, která říká, že orgány činné v trestním řízení postupují z úřední povinnosti, nestanoví-li zákon něco jiného). Obě tyto zásady jsou zatlačeny do pozadí zásadou oportunity. Žádný z uvedených ústavních principů nemůže a nesmí být interpretován jako absolutní a bezvýjimečně platný. Ústavodárce i zákonodárce musí vždy zohlednit a sladit různé zájmy individua a společnosti a různé lidské hodnoty, z nichž některé jsou si protikladné.⁶⁷ Stát tak vymění své výsadní právo potrestat pachatele trestného činu, ve prospěch odhalení, objasnění a vyšetření mnohem závažnější trestné činnosti spáchané členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny.

Institut korunního svědka při zákonném použití a v zákonných mezích může být poměrně efektivním nástrojem v boji s organizovaným zločinem, i když počty odhalené a prokázané trestné činnosti organizovaných zločineckých skupin budou neporovnatelně nižší než skutečně páchaná trestná činnost. Jako každý trestněprávní prostředek má také své zákonné limity. Jeho úprava a přijetí by měla být podmíněna aplikací jenom na případy „ultima ratio,“ kdy užití jiných prostředků práva by bylo nedostačující. A to nejen vzhledem k nepochybné hrozbě možného zásahu do základních práv a svobod, ale i riziku jeho zneužití (využití) orgány činnými v trestním řízení, kdy by pachatel k určité výpovědi mohl být nátlakem donucen, nebo by mu bylo přislíbeno poskytnutí výhod plynoucích z přiznání statusu korunního svědka a po podání výpovědi by tento příslib nebyl dodržen. V neposlední řadě, by soud ve fázi rozhodování a při zvažování a hodnocení důkazů neměl spoléhat jenom na výpověď korunního svědka (s ohledem na jeho kriminální minulost), ale hodnotit musí všechny dostupné důkazy, a to jeden každý samostatně a všechny ve vzájemné souvislosti. K výpovědi korunního svědka by tedy měl přistupovat s přiměřenou obezřetností.

Právní úprava nadstandardního přístupu k „napraveným hříšníkům“ je všeobecně využívána jednak jednotlivými právními řády států, tak i různými právními odvětvími. Hlavním důvodem pro zavedení je snaha odhalit tu nejzávažnější trestnou činnost, která je orgány státu odhalována spíše náhodně (popř. na udání) a snaha prokázat ji jejich pachatelům, tak aby bylo spravedlnosti učiněno zadost. Nelze si ale představovat, že přiznáváním

---

⁶⁷ MUSIL, Jan. Korunní svědek – ano či ne? *Trestní právo*, 2003, roč. 8, č. 5, s. 10-11.

speciálního statusu bude plýtváno, ani jeho příliš široké uplatnění nelze očekávat. Neúměrně širokou aplikací by nepochybně došlo k degradaci významu celého institutu. Institut korunního svědka musí být chápán jako institut zcela výjimečný, jeho aplikace musí být omezena jen na případy nejzávažnější kriminality, na přesně vymezený okruh případů a musí být podrobena přísným kontrolním mechanismům.⁶⁸

7. 3. Institut spolupracujícího obviněného

Novým procesním institutem, který byl v souvislosti s přijetím nového trestního zákoníku zaveden, je spolupracující obviněný (příčemž se jedná o nepochybnou inspiraci institutem korunního svědka). Pojem spolupracující obviněný je vymezen v trestním řádu (§ 178a); hmotněprávní důsledky (§ 39 odst. 1), polehčující okolnost (§ 41 písm. m) a možnost mimořádného snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby (§ 58 odst. 4) upravuje trestní zákoník.⁶⁹

Úprava spolupracujícího obviněného je plně v souladu s Rezolucí Rady Evropské Unie č. 497Y0111 (01), o jednotlivcích, kteří spolupracují při soudním řízení v boji proti mezinárodně organizovanému zločinu ze dne 20. prosince 1996, kdy Rezoluce vyzývá všechny členské státy k přijetí vhodných opatření k ochraně všech osob, které spolupracují s orgány činnými v trestním řízení při odhalování a vyšetřování zvláště závažné trestné činnosti související s trestnou činností zločineckých organizací, aby povzbuzovali jednotlivce, kteří byli nebo jsou členy těchto skupin nebo se podíleli na trestných činech takových skupin nebo organizací, aby spolupracovali při soudním řízení. Bývalým členům zločinecké organizace, kteří se od ní odkloní a učiní vše proto, aby předešli dalšímu provádění zločinné činnosti nebo poskytnou policii a soudním orgánům pomoc při shromažďování důkazů, by měly členské státy zajistit vhodnou ochranu.

Také je rovněž v souladu s Úmluvou OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu přijatou v Palermu v prosinci 2000, která vyzývá státy, aby podporovaly osoby, které se podílely na spáchání závažné trestné činnosti a jsou o tom ochotny poskytnout významné informace.⁷⁰ Úmluva nebyla dosud Českou republikou ratifikována.

---

⁶⁸ MUSIL, Jan. Korunní svědek – ano či ne? *Trestní právo*, 2003, roč. 8, č. 5, s. 15.

⁶⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 739 -740 s.

⁷⁰ STRÍŽ, I., POLÁK, P., FENYK, J., HÁJEK, R. *Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. 2. díl. *Trestní řád*. Praha: Linde Praha a. s., 2010. 571 s.

Ustanovení § 178a trestního řádu říká, že v řízení o zvlášť závažném zločinu (tedy se jedná o ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let) může státní zástupce takto označit v obžalobě obviněného, který

- a) oznámil státnímu zástupci skutečnosti, které jsou způsobily významně přispět k objasnění takového zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, nebo které pomohou zabránit dokonání takového zločinu, a zaváže se podat jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o těchto skutečnostech,
- b) dozná se k činu, pro který je stíhán, přičemž nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho doznání bylo učiněno svobodně, vážně a určitě, a
- c) prohlásí, že souhlasí s tím, aby byl označen jako spolupracující obviněný,

a považuje-li státní zástupce takové označení za potřebné vzhledem k povaze trestného činu, k jehož objasnění se obviněný zavázal, a to i s přihlédnutím k trestnému činu uvedenému v doznání obviněného, k osobě obviněného a k okolnostem případu, zejména zda a jakým způsobem se obviněný podílel na spáchání trestného činu, k jehož objasnění se zavázal a jaké následky svým jednáním způsobil. Přiznání statutu spolupracujícího obviněného je tak vymezeno několika podmínkami:

- 1) musí jít o řízení o zvlášť závažném zločinu,
- 2) obviněný oznámí státnímu zástupci relevantní skutečnosti uvedené v trestním řádu a zaváže se podat o těchto skutečnostech pravdivou a úplnou výpověď, jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem,
- 3) obviněný se dozná k činu, pro který je stíhán, přičemž nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho doznání bylo učiněno svobodně, vážně a určitě,
- 4) obviněný prohlásí, že souhlasí s tím, aby byl označen za spolupracujícího obviněného a
- 5) státní zástupce považuje takové označení za potřebné vzhledem k povaze činu a hodnotě doznání, způsobu, jakým se obviněný podílel na spáchání trestného činu, k jehož objasnění se zavázal, a následkům, které svým jednáním způsobil.⁷¹

Označení osoby obviněného za spolupracujícího obviněného má pro něj závažné důsledky zejména při stanovení druhu a výměry trestu, protože soud v rozhodnutí a též

---

⁷¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 740 s.

v odůvodnění rozhodnutí obligatorně přihlédne k ustanovení § 39 odst. 1 tr. zákoníku, kde se v obecné rovině zohledňuje význam přispění spolupracujícího obviněného k objasnění zvláště závažného trestného činu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny nebo celkový význam pomoci při zabránění v pokusu nebo dokonání takového trestného činu. Význam přispění spolupracujícího obviněného k objasnění zvláště závažného zločinu nebo k pomoci zabránit v pokusu nebo v dokonání takového zločinu se zpravidla projeví v uložení mírnějšího druhu trestu nebo v jeho nižší výměře, a to zpravidla na podkladě obecné polehčující okolnosti podle § 41 písm. m) nebo postupem podle § 58 odst. 4 mimořádným snížením trestu odnětím svobody pod dolní hranici trestní sazby.⁷²

Podle § 58 odst. 4 pokud spolupracující obviněný kumulativně splní všechny podmínky stanovené zákonem, soud bude postupovat dle ustanovení § 58 odst. 4 tr. zákoníku upravujících ukládání trestu spolupracujícímu obviněnému, kterým mu soud může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby. Přitom vezme v úvahu povahu trestného činu uvedeného v jeho doznání v porovnání se zvláště závažným zločinem spáchaným členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, jehož dokonání pomohl zabránit anebo k jehož objasnění přispěl, dále význam takového jeho jednání, osobu pachatele a okolnosti případu, zejména zda a jakým způsobem se podílel na takovém zvláště závažném zločinu, jehož dokonání pomohl zabránit anebo k jehož objasnění se zavázal, a jaké následky svým jednáním případně způsobil. Přitom soud není limitován minimálními sazbami podle § 58 odst. 3. Chybějící limity tak dávají prostor k individuálnímu posouzení konkrétního případu a pachatele.

Polehčující okolnost podle 41 písm. m) soud aplikuje tehdy, kdy přispění obviněného k objasnění zvláště závažné trestné činnosti nebude tak významné, aby ospravedlňovalo postup k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby podle § 58 odst. 4.

Ještě před tím, než státní zástupce obviněného označí jako spolupracujícího, vyslechne jej zejména k obsahu oznámení a k jeho doznání. Obviněného také vyslechne k tomu, zda si je vědom důsledků svého postupu. Před výslechem státní zástupce obviněného poučí o jeho právech, o podstatě označení za spolupracujícího obviněného, o povinnosti setrvat na svém doznání a dodržet své závazky uvedené v § 178a odst. 1 a také o tom, že jakmile obviněný v přípravném řízení nebo v řízení před soudem poruší své závazky nebude nadále považován za

---

⁷² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 441 s.

spolupracujícího obviněného (§ 178a odst. 2 tr. řádu). Stěžejní bude kritické hodnocení doznání obviněného. Doznání musí být spolehlivě ověřeno a porovnáno s dalšími důkazy provedenými ve věci, aby bylo možné zhodnotit věrohodnost takového doznání. Nikoli každé doznání obviněného v řízení o zvlášť závažném zločinu proto bude možné považovat za podmínku pro označení obviněného za spolupracujícího obviněného.⁷³

Tato úprava nezakládá úplnou beztrestnost pachatele, a to ani v případě, že významně napomohl orgánům činným v trestním řízení v odhalení a prokázání páchané zvlášť závažné trestné činnosti členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Nicméně zakládá alespoň šanci na snížení trestu pod dolní hranici trestní sazby. Protože se jedná o pouhou šanci, obviněný tak nemá reálný předpoklad, tím méně jistotu, že ačkoli dodrží a řádně splní všechny zákonem stanovené podmínky, že soud jeho spolupráci zohlední při rozhodování o trestu, což v závěru může být obviněným vnímáno jako nedostatečná motivace.

Současná úprava se navíc restriktivně vztahuje jenom na zvlášť závažné zločiny, tzn. úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let, což je výraznou odlišností od slovenské úpravy obdobného institutu upraveného v § 205 tr. poriadku.

Je nepochybné, že zavedením institutu spolupracujícího obviněného se alespoň částečně vyplnila mezera, kterou nezaplnilo ani zavedení institutu účinné lítosti, institutu anonymního svědka, ani přijetí zákona č.137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením. Ale ani tento institut nezaručí stíhaným osobám že jejich ochota ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení bude soudem stoprocentně zohledněna při ukládání výše trestu. Různé soudy různě hodnotí, zda a do jaké míry byl obviněný ochoten v průběhu trestního řízení spolupracovat při odhalování a objasňování zvlášť závažných zločinů spáchaných členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Určitě se najdou spolupachatelé nebo členové organizované skupiny, kteří budou ochotni vypovídat o spáchaných zločinech, ochotni ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, ale za svou „odvahu“ budou pro sebe požadovat určité zvýhodnění při zacházení v trestním řízení (zásada „něco za něco“). Čím budou nabídnuté podmínky lákavější, tím větší bude motivace a ochota pachatelů vypovídat a spolupracovat. A je to též plně v souladu se zájmy státu a jeho orgánů, aby se pachatelům snázeji „rozvázal jazyk,“ a o nezákonných činnostech, se kterými jsou

---

⁷³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 740 s.

dobře obeznámeni, seznámili i orgány činné v trestním řízení v rámci prevence i efektivity boje proti nebezpečným formám kriminality.

Limitem tohoto institutu je teoretická možnost snížit trest pod dolní hranici trestní sazby u pachatele, který svým činem způsobil smrt nebo těžkou újmu na zdraví jiné osobě, i když se k takovému činu sám dobrovolně přiznal, s orgány spolupracoval, vypověděl pravdu a splnil všechny zákonné podmínky – u tohoto pachatele není možno upřednostnit zájem státu před zájmem na jeho postihu.

7. 4. Institut korunního svědka na Slovensku

Zákonem Národní rady Slovenské republiky č. 457/ 2003 s účinností od 1. prosince 2003 byl implementován do trestného poriadku Slovenské republiky institut spolupracujícího (korunního) svědka.

A to konkrétně ustanovením § 205 tr. poriadku o dočasném odložení vznesení obvinění, které zní: pokud by vznesení obvinění podstatně ztížilo objasnění korupce, trestného činu založení, zosnování a podporování zločinecké skupiny, trestného činu založení, zosnování a podporování teroristické skupiny anebo zločinu spáchaného organizovanou skupinou, zločineckou skupinou anebo teroristickou skupinou anebo zjištění pachatele tohoto trestného činu, může policista a předchozím souhlasem prokurátora na nezbytnou dobu dočasně odložit vznesení obvinění u osoby, která se významnou měrou podílela na objasnění některého z těchto trestných činů anebo na zjištění pachatele. Dočasně odložit vznesení obvinění nelze vůči organizátorovi, návodci anebo objednateli trestného činu, na jehož objasnění se podílel.

Toto ustanovení upravuje postup v případech, kdy osoba, která se podílela na spáchání některého z vyjmenovaných trestných činů (korupce, trestného činu založení, zosnování a podporování zločinecké skupiny a teroristické skupiny anebo zločinu spáchaného organizovanou skupinou, zločineckou skupinou anebo teroristickou skupinou) se dobrovolně rozhodne pro spolupráci s orgány činnými v trestním řízení při objasňování trestného činu či na zjištění jejich pachatelů.

Právní úprava počítá v zásadě se dvěma fázemi procesního postupu. První fáze se vztahuje na dobu ještě před vznesením obvinění (§ 205 tr. poriadku) a druhá fáze se vztahuje na stádium po vznesení obvinění (§ 228 odst. 3 tr. poriadku). První fázi představuje dočasné odložení vznesení obvinění a druhou fází pak vznesení obvinění a případné přerušování trestního stíhání, zastavení trestného stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání

spolupracujícího obviněného anebo mimořádné snížení trestu odnětí svobody.⁷⁴ Tato možnost je ale naprosto vyloučena u organizátora, návodce a objednatele trestného činu.

Prokurátor tak bude mít možnost na základě svědectví osoby obviněného v řízení o trestném činu, ve kterém obviněný vystupuje jako svědek, rozhodnout, zda-li vůči obviněnému zastaví trestní stíhání anebo bude pro takovou to osobu požadovat mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle § 39 odst. 2 písm. e) tr. zákona: kdy soud může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby tomu pachateli, který obzvláště přispěl k objasnění některého z korupčních trestných činů, trestného činu založení, zosnování a podporování zločinecké skupiny a teroristické skupiny anebo zvláště závažného zločinu spáchaného organizovanou, zločineckou anebo teroristickou skupinou anebo přispěl ke zjištění nebo usvědčení jeho pachatele, tím že poskytl v trestním řízení důkazy o takovémto činu (a vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu má soud za to, že účelu trestu je možno dosáhnout i trestem kratšího trvání).

V navazujícím ustanovení § 218 odst. 1 tr. poriadku je upravena možnost podmíněného zastavení trestního stíhání u obviněného, který vystupuje jako spolupracující neboli korunní svědek, a to za předpokladu, že splní – za prvé – podmínky uvedené v § 218 odst. 1 a navíc – za druhé – zájem společnosti na objasnění takového trestného činu převyšuje zájem – nad trestním stíháním obviněného. V usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání bude obviněnému stanovena zkušební lhůta na dva roky až deset let (§ 218 odst. 2). Pokud obviněný splní podmínky ve zkušební lhůtě podle § 218 odst. 1, prokurátor rozhodne, že se obviněný osvědčil, v opačném případě bude rozhodnuto, že se v trestním stíhání pokračuje (§ 219 odst. 1).

---

⁷⁴ ČENTĚŠ, Josef a kol. *Trestný poriadok s komentárom*. Žilina: Eurokódex, 2006. 342 s.

8. ZÁVĚR

Organizovaný zločin není problémem jenom jednoho státu, určitého okruhu lidí nebo jenom jedné oblasti života, nýbrž se jedná o celospolečenský a globální problém. V lidské společnosti organizovaný zločin potlačuje přirozené působení právních a etických norem, podkopává demokratické procesy, hluboce zasahuje veřejnou správu a politické struktury, včetně ozbrojených složek.⁷⁵ Proto státy a nadnárodní organizace hledají instrumenty, kterými by tento fenomén podchytily a jeho pachatele eliminovali za vysokými zdmí.

V úvodu diplomové práce proto bylo nutné vymezit pojem organizovaného zločinu, protože je alfou a omegou mé diplomové práce. Ale vzhledem k vysoké diverzitě aktivit organizovaných zločineckých skupin není možné jej zahrnout pod jednu sjednocující definici, což dokládá množství mezinárodních dokumentů a různých názorů autorů věnujících se této otázce. S trochou nadsázky lze říci, že stavebním kamenem organizovaného zločinu je organizovaná zločinecká skupina. Činnost takovéto skupiny jednoznačně směřuje k vygenerování zisku, a proto jsem ji přirovnala k podnikatelské činnosti legálních korporací. Její aktivita je zaměřena na dodávání zboží či služeb širokému okruhu osob, nabídka je usměrňována intenzitou a strukturou společenské poptávky, množství a druh zboží a služeb odpovídá momentální situaci na trhu. Výčtem jednotlivých znaků jsem se snažila obsáhnout veškeré nuance mezi jednotlivými subjekty organizovaného zločinu, přičemž první tři znaky jsou obecné (dále rozlišují znaky dokládající podobnost s legálními podnikatelskými subjekty a znaky doprovodné), společné všem strukturám organizovaného zločinu. Mezi tyto znaky jsem zařadila i znak neideologičnosti jako znak, který je charakteristický pro teroristická, fundamentalistická či extremistická uskupení. Ačkoli organizovaná zločinecká skupina a teroristická skupina mají mnoho společných, téměř totožných znaků, jeden znak je naprosto odlišuje, a tím je účel založení. Zatímco organizovanou zločineckou skupinu pachatelé primárně založí s cílem dosahovat co nejvyšších finančních zisků, teroristická skupina si ukládá za cíl celkově destabilizovat státní a politický systém za pomoci násilí, které směřuje k prosazení a nastolení režimu nového. Oproti tomu násilí (potažmo vraždy) páchané organizovaným zločinem je prostředkem „ultima ratio,“ jelikož zisku se nejefektivněji dosahuje nedestruktivní, latentní a konspirativní cestou.

V pojednání o organizovaném zločinu v žádném případě nesměla chybět ani definice organizované zločinecké skupiny, tak jak je uvedena v trestním zákoníku. Ustanovení § 129

---

⁷⁵ KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 464 s.

trestního zákoníku obsahuje pouze pět definičních znaků organizované zločinecké skupiny a výslovně uvádí, že činnost je zaměřena na „soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti,“ s čímž rozhodně nemohu souhlasit. Nynější úprava navíc není ani v souladu s mnoha mezinárodními dokumenty, které se k problematice organizovaného zločinu vztahují, a které zakotvují „dosahování zisku nebo moci“ jako jeden z rozlišujících znaků. Odlišně od české úpravy pojal definici zločinecké skupiny i slovenský zákonodárce, který jednoznačně zakotvil znak „za účelem přímého či nepřímého získání finanční anebo jiné výhody“. Z těchto důvodů bych se vrátila k definici organizované zločinecké skupiny účinné v našem právním řádu do 30. června roku 2002, která obsahovala pojmový znak „dosahování zisku soustavným pácháním úmyslné trestné činnosti“.

Další překážku při aplikaci ustanovení upravující organizovanou zločineckou skupinu je možno vidět v nutnosti kumulativního naplnění všech jejích pěti pojmových znaků, což může dotyčným orgánům činit nemalé potíže. V tomto případě bych se přiklonila k obdobnému řešení, které nabídl Společný postup přijatý Radou Evropské unie, který vychází z jedenáctibodového systému identifikačních znaků, z nichž základní počet tří je vždy obligatorní a musí být naplněn. Další alespoň tři znaky, které lze libovolně kombinovat ze zbývajících znaků, by musela organizovaná zločinecká skupina také naplnit.

Zakotvení institutu policejního agenta (agenta – kontrolora) jako operativně pátracího prostředku do našeho právního řádu bylo určitě přínosným momentem. Jeho přiměřené a zákonné použití je nepochybně krokem správným směrem v boji s nejzávažnějšími formami kriminality. Jako každý trestněprávní prostředek ale obsahuje určité limity, kterým je právě dodržování ústavně zaručených práv a svobod. Institut policejního agenta zná i slovenský právní řád. Jejich úprava se ale ve značné míře odlišuje od té naší, a to zejména v bodu použití agenta – provokatéra (příčemž policejní provokaci představovanou osobou agenta provokatéra můžeme definovat jako záměrné, aktivní podněcování či jiné iniciování ke spáchání trestné činnosti druhé osoby, která by jinak protiprávně nejednala⁷⁶) na případy podezření z trestného činu korupce veřejného činitele. Otázkou zůstává, kde se nachází ona hranice důvodného předpokladu nebo důvodného podezření, že osoba podezřelá by spáchala trestný čin korupce i bez přičinění agenta. Vzhledem k nedávným snahám přijmout obdobnou úpravu agenta – provokatéra i na našem území, lze i do budoucna nepochybně očekávat podobné tendence. A

---

⁷⁶ CHMELÍK, Jan. Úvahy o agentu provokatérovi a korunním svědkovi. *Kriminalistika*, 2005, roč. 38, č. 1, s. 69.

to i přes jasně odmítavý postoj, který zaujal Ústavní soud ČR k této problematice v mnoha svých rozhodnutích.⁷⁷

V šesté kapitole pojednávám o možnostech ochrany svědka, jeho blízkých a dalších osob, jejichž život nebo zdraví jsou ohroženy nebo jim hrozí jiné vážné nebezpečí v souvislosti s podáním svědeckví. Zejména ochrana svědka, tak jak je upravena v trestním řádu, konkrétně v § 55 odst. 2 (institut anonymního svědka), se mi jeví jako značně nedostatečná, a to vzhledem k nemožnosti aplikace utajení totožnosti a podoby svědka i na fázi před podáním svědeckví a včetně úseku po skončení trestního řízení (na což naštěstí myslí zvláštní zákon o ochraně svědka a dalších osob). Nynější úprava se striktně vztahuje jenom na dobu trvání trestního stíhání, a to nejdříve od podání svědeckví. Nikdo tak svědkovi nemůže zaručit, že bude ušetřen výhrůžek nebo násilí vůči své osobě ze strany pachatele, proti kterému podal nebo podá svědeckou výpověď. Dalším problematickým bodem je možnost orgánu, který v té době vede řízení, pakliže usoudí, že pominuly důvody pro utajení totožnosti a podoby svědka, připojí údaje o svědkovi k trestnímu spisu a totožnost ani podoba svědka už není dále utajována, přičemž orgán nevydává žádné rozhodnutí, proti kterému by svědek mohl podat stížnost. Zákonodárce by de lege ferenda měl tento nedostatek odstranit a napravit jej tak, aby svědek měl možnost se proti takovému rozhodnutí odvolat a nepřijít tak o jistotu ochrany své osoby. Ochrana dle zákona o zvláštní ochraně svědka a dalších osob (č. 137/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů) je pojata jako ochrana komplexní, jež zahrnuje soubor opatření, kterými jsou osobní ochrana svědka a dalších osob, přestěhování chráněné osoby včetně příslušníků její domácnosti, pomoc chráněné osobě za účelem jejího sociálního začlenění v novém prostředí a zastírání skutečné totožnosti chráněné osoby. Na první pohled je zřejmé, že tento druh ochrany je nejinvazivnějším zásahem do soukromí a osobního života svědka a jeho rodiny. Je také nejvyšší a absolutní (také nejnákladnější) formou ochrany, kterou náš právní řád může poskytnout. Bohužel při zpracovávání tohoto tématu jsem nezjistila žádná konkrétní čísla, která by ukazovala na počet osob, kterým byl tento výjimečný status udělen, ani na celkové náklady, které státní pokladna z tohoto důvodu musela vynaložit.

Sedmou a poslední kapitolu jsem věnovala pojednání o institutu korunního svědka. Jde o velmi moderní téma, ve kterém se institut korunního svědka skloňuje ve všech pádech. Převažujícím motivem pro přijetí je usnadnění boje s organizovaným zločinem a snazší odhalování zvláště závažné úmyslné trestné činnosti, která by bez výpovědi takové osoby zůstala neodhalena a nepotrestána. Přes všechen potenciální přínos, který může v boji

---

⁷⁷ Např. nález II. ÚS 710/01 z 25. 6. 2003; III. ÚS 670/06 z 26. 4. 2007; III. ÚS 1285/07 z 13. 9. 2007; IV. ÚS 407/07 z 29. 10. 2009.

s organizovaným zločinem přinést, není možné opomenout určitá rizika, která s jeho aplikací/úpravou souvisí. Osoba korunního svědka je osobou, která se dopouštěla trestné činnosti a o jejíž charakterových vlastnostech by se dalo polemizovat, nehledě na pohnutky, které ji vedly k podání výpovědi. Od takovéto osoby nelze očekávat žádné altruistické tendence, ani snahu o konání dobra. Výpověď osoby korunního svědka by dotyčný orgán měl posuzovat velmi obezřetně, neopírat svá zjištění absolutně o jeho výpověď. Nejvýraznější dilema tak zůstává na rozhodnutí zákonodárce, zda-li výpověď korunního svědka o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s páchanou zvláště závažnou trestnou činností, upřednostní před výhradním právem státu na spravedlivém postihu pachatele této závažné trestné činnosti. Institut korunního svědka při striktním a zákonném použití může být nepochybně velmi účinným instrumentem k boji proti organizovanému zločinu. Nesmí se ale zapomínat, že jeho zakotvením dojde k prolomení některých principů trestního řízení a ústavně zaručených základních práv a svobod. V případě jeho zakotvení do našeho právního řádu nelze očekávat, že bude aplikován na velké množství případů. K přiznáním statusu korunního svědka jednotlivým osobám by se měl příslušný orgán stavět tak, aby zůstal institutem exkluzivním a pro strany oboustranně výhodným.

Sedmá kapitola ve své druhé polovině obsahuje analýzu právní úpravy nového institutu spolupracujícího obviněného, ale vzhledem k tomu, že je v našem právním řádu poměrně čerstvou záležitostí (účinný od 1. ledna 2010), je obtížné zjistit, zda-li se jeho aplikace setkala s úspěchem či nikoli.

9. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

Právní předpisy a legislativní materiály:

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem České národní rady dne 16. 2. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- Evropská úmluva o lidských právech ze dne 4. listopadu 1950 přijatá Radou Evropy.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.
- Slovenský zákon č. 300/2005 Zbierky zákonov, Trestný zákon, v znení neskorších predpisov.
- Slovenský zákon č. 301/2005 Zbierky zákonov, Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Důvodová zpráva k z. č. 253/2008 Sb. (o některých opatřeních proti legalizaci výnosu z trestné činnosti a financování terorismu).
- Důvodová zpráva k z. č. 137/2001 Sb. (o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením).
- Koncepce boje proti organizovanému zločinu, usnesení vlády ČR č. 64/2008 ze dne 23. 1. 2008.
- Konvence OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu z roku 2000.
- Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, přijatá z iniciativy Rady Evropy ve Štrasburku dne 8. listopadu 1990 („Štrasburská úmluva“).

- Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu, přijatá z iniciativy Organizace spojených národů v New Yorku dne 9. prosince 1999.
- Rezoluce Rady Evropské unie č. 395Y1207 (04), o ochraně svědků v boji proti mezinárodní organizované kriminalitě.
- Rezoluce Rady Evropské unie č. 497Y0111 (01), o jednotlivcích, kteří spolupracují při soudním řízení v boji proti mezinárodně organizovanému zločinu.
- Zpráva o ochraně svědků ze dne 24. března 1999 Výboru expertů Rady Evropy pro otázky trestního práva a souvisejících aspektů organizovaného zločinu.
- Společný postup (Joint Action) z 21. 12. 1998 (98/773/JHA) přijatý Radou Evropské unie na základě Článku K3 Smlouvy o Evropské Unii, o tom, že trestným činem je účast ve zločinecké organizaci v členských státech Evropské unie.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu.
- Směrnice Komise 2006/70/ES ze dne 1. srpna 2006, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a stanovení technických kritérií pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a o výjimku na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře.

Monografie:

- STŘÍŽ, I., POLÁK, P., FENYK, J., HÁJEK, R. *Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 1. díl. Trestní zákoník.* Praha: Linde Praha a. s., 2010. 1317 s.
- STŘÍŽ, I., POLÁK, P., FENYK, J., HÁJEK, R. *Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2. díl. Trestní řád.* Praha: Linde Praha a. s., 2010. 1185 s.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1303 s.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 2011 s.

- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. I. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1501 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 1216 s.
- VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 458 s.
- TVRDÝ, J., BÁRTOVÁ, A. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 515 s.
- ČENTÉŠ, Josef a kol. *Trestný zákon s komentářem*. Žilina: Eurokódex, 2006. 624 s.
- ČENTÉŠ, Josef a kol. *Trestný poriadok s komentářem*. Žilina: Eurokódex, 2006. 696 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 896 s.
- CEJP, Martin a kol. *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. 218 s.
- SCHEINOST, Miroslav. *Dokumenty OSN ke korupci a organizovanému zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. 67 s.
- MARINI, Michael. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. Praha: Linde Praha, a. s., 2008. 134 s.
- NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2008. 528 s.
- KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 568 s.
- CEJP, Martin a kol. *Organizovaný zločin v České republice*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. 177 s.
- CHMELÍK, Jan a kol. *Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*. Praha: Linde Praha, a. s., 2004. 185 s.
- NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vydání. Praha: EUROUNION Praha, s. r. o., 2003. 390 s.
- CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, a. s., 2003. 222 s.
- SCHEINOST, Miroslav a kol. *Výzkum struktury, forem a možností postihu organizovaného zločinu v České republice*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1997. 167 s.

Články z odborných časopisů a příspěvky ve sbornících:

- HULLOVÁ, Monika. Vybrané problémy právní úpravy agenta provokatéra. *Kriminalistika*, 2010, roč. 43, č. 1, s. 44-58.
- SCHEINOST, Miroslav, DIBLÍKOVÁ, Simona. Zločinné spolčení – právní rámec, definice, postih, pachatelé. *Kriminalistika*, 2009, roč. 42, č. 2, s. 81-99.
- CHMELÍK, Jan. Úvahy o agentu provokatérovi a korunním svědkovi. *Kriminalistika*, 2005, roč. 38, č. 1, s. 69-74.
- SCHEINOST, Miroslav. Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality. *Kriminalistika*, 2004, roč. 37, č. 4, s. 257-271.
- MUSIL, Jan. Korunní svědek – ano či ne? *Trestní právo*, 2003, roč. 8, č. 5, s. 9-15.
- MUSIL, Jan. Korunní svědek – ano či ne? *Trestní právo*, 2003, roč. 8, č. 4, s. 21-24.
- SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F. K možnostem a limitům využití institutu utajených svědků. *Trestní revue*, 2003, roč. 2, č. 2, s. 37-47.

Judikatura:

- Nález IV. ÚS 407/07 ze dne 29. 10. 2009
- Nález III. ÚS 1285/07 ze dne 13. 9. 2007
- Nález III. ÚS 670/06 ze dne 26. 4. 2007
- Nález III. ÚS 499/04 ze dne 9. 2. 2006
- Nález II. ÚS 710/01 ze dne 25. 6. 2003
- NS – ČR 11 Tdo 652/2008 ze dne 8. 7. 2008
- NS – ČR 29 Odo 828/2006 ze dne 30. 7. 2008
- NS ČR – Tzn 31/1995 ze dne 8. 11. 1995
- N 36/40 SbNU 303
- R 53/1976-II
- R 45/1986

Elektronické zdroje:

- Ministerstvo financí České republiky, zdroj: www.mfcr.cz
- Středisko cenných papírů, zdroj: www.scp.cz
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Finanční zločinci. *Psychologie DNES* č. 10/2006. Dostupné dne 27. 9. 2006 na : <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=20138>

10. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1

§ 361 účast na organizované zločinecké skupině - stíhané, obžalované a odsouzené osoby v letech 1995 – 2008.

Příloha č. 2

Přijatá oznámení o podezřelých obchodech a skutečně podaná trestní oznámení v letech 2000 – 2009.

Příloha č. 1: § 361 účast na organizované zločinecké skupině - stíhané, obžalované a odsouzené osoby v letech 1995 – 2008.

1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Stíhané osoby													
0	0	0	16	36	42	75	97	96	126	181	118	78	87
Obžalované osoby													
0	0	0	16	36	40	59	94	96	117	178	116	70	81
Odsouzené osoby													
0	0	0	0	1	0	2	0	5	10	9	21	15	33

Zdroj: MAREŠOVÁ, A., CEJP, M., KARBAN, M., MARTÍNKOVÁ, M., VLACH, J. *Analýza trendů kriminality v roce 2008*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. 29 s.

Příloha č. 2: Přijatá oznámení o podezřelých obchodech a skutečně podaná trestní oznámení v letech 2000 – 2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Oznámení o podezřelých obchodech	1917	1750	1264	1970	3267	3404	3480	2048	2320	2224
Podáno trestních oznámení	104	101	115	114	103	208	137	102	78	191

Zdroj: www.mfcr.cz